BOEDI OETOMO.

...at f 0.50 ... CONGRESNUMMER APRIL — JUNI 1926 Tahoen IV

Boedi Oetomo

OFFICIEEL ORGAAN DARI PERKOEMPOELAN

BOEDI OETOMO

Lid-lid diberi dengan pertjoema — Keloear sekali seboelan.

SANTOSO-WASPODO ANGGAJOEH OETOMO

...ARGA ABONNEMENT:
...lain lid f 1.50 setahoen.
...id² dapet pertjoema.

Pengarang: Hoofdbestuur B. O.
Verantwoordelijk Redacteur:
R. SOETOPO WONOBOJO
DI BUITENZORG.
Secretariaat:
R. POESPOSOEDARSONO
LINGGAWEG 4 SEMARANG-OOST.

HARGA ADVERTENTIE:

1 pagina	f 10.—
1/1 „	„ 6.—
1/4 „	„ 3.50
1/8 „	„ 2.—

Formatie van het Hoofdbestuur

1.	R. SLAMET	Voorzitter	Semarang
2.	R. POESPOSOEDARSONO	Secretaris	Id.
3.	RAMELAN	Penningmeester	id.
4.	M. SOETEDJO	Commissaris	id.
5.	M. ARDJOSOESASTRO	id.	id.

Leden:

6.	R. SOETOPOWONOBOJO	Buitenzorg
7.	Dr. R. SARDJITO	Weltevreden
8.	R. Oto ISKANDARDINATA	Pekalongan
9.	Mr. R. SOEJOEDI	Djokdjakarta

...elai djam...
...silahkan melia...
...FDBESTUUR
...I — OETOMO
...ni boleh diminta.
...oedi — Oetomo...
...ean:
R. Slam...

Congresnummer boleh beli pada
Hoofdbestuur B. O. Semarang, harga 50 cent dengan
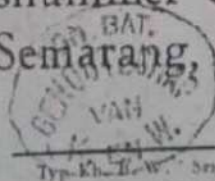
Typ. Kh. B. W. Semarang.

CONGRES JAVA INSTITUUT.

Leden van het JAVA-INSTITUUT, die hunne contributie over het jaar 1926 betaald hebben, hebben vrijen toegang tot het congres te Soerabaja, 23 - 26 September; echtgenooten van leden van het Java-Instituut, abonne's van Poesaka Soenda, abonne's van Poeska Djawi, De Regentenbond „Sedio Moeljo", „Jong-Java", „Sobo Karti" „Boedi-Oetomo", van een der „Indonesische Studieclubs" of student aan een der Middelbare dan wel Hoogescholen, kunnen een reductiekaart à f 5.— per persoon bekomen aan het congresbureau van het Java-Instituut te Weltevreden. Bedrag vooraf per postwissel in te zenden.

Almanak Boedi-Oetomo TAHOEN 1927.

Aken terbit pada 1 Januari 1927 zakalmanak B. O. jang aken bergoena oentoek leden B. O. dan lain-lain.

Ini almanak selain dari tanggalan, memoeat masing masing seperti, Statuten B. O. Riwajat B. O. dan lain-lain kaperloean oemoem.

Harga f 0.60

Wang di pinta lebih doeloe.

Boleh beli kepada:

POESPOSOEDARSONO

[illegible]GGAWEG 4 SEMARANG OOST.

Dengen hormat.

Hatoer bertaoe jang kita ini hari soeda boeka **blanco oedeng merk**

SIDO MADJOE

Baas R. HARDJOPRAWIRO jang soedah terkenal dalem kota Semarang dan Solo, bertempat diroemah No. 48 PETEKAN sebelah lor prapatan djalan besar.

Sanggoep menerima segala pesenan model blanco oedeng, tjoega sedia kain-kain dan kain kepala kasar dan aloes tjap dan batik keloewaran dari Solo, Djocja dan Pekalongan, dan lain-lain barang harga ringan.

Memoedjiken dengen hormat

R. S. Prawirosoeharto

Petekan 48 Semarang.

CONGRESNUMMER APRIL — JUNI 1926. TAHOEN IV

BOEDI — OETOMO

ORGAAN

DARI PERKOEMPOELAN BOEDI-OETOMO

TERBIT PADA TIAP-TIAP BOELAN

Santoso Waspodo Anggnjoeh Oetomo.

HARGA ABONNEMENT:
Bagi lain lid f 1.50 setahoen.
Lid² dapet pertjoema.

Pengarang: Hoofdbestuur B. O.
Verantwoordelijk Redacteur:
R. SOETOPO WONOBOJO
DI BUITENZORG.
Secretariaat:
R. POESPOSOEDARSONO
LINGGAWEG 4 SEMARANG-OOST.

HARGA ADVERTENTIE
1 pagina . . . . [illegible]
1/2 „ . . . . [illegible]
1/4 „ 3.–
1/8 „ 2.–

Verslag van de XVIIe Bondscongres van de Vereeniging Boedi-Oetomo, gehouden op Vrijdag den 2en April tot en met Zondag den 4en April 1926 in de sociëteit Habipprojo te Soerakarta.

PROGRAMMA.

I. Djoemaat sore 2 April molai djam 9.
Openbare vergadering:

1. Pemboekaan oleh voorzitter comite van ontvangst, dan Voorzitter Hoofdbestuur.
2. De Javaansche dessa.
   Prae-advies oleh toean R.M.A.A. Koesoemo-Oetoyo.
3. De Taak der Jongelingschap.
   Prae-adviseurs toean-toean Soedjadi, Dr. Goenawan—Mangoenkoesoemo, Dr. Satiman—Wirjosandjojo, dan Mr. Iskak—Tjokrohadisoerjo.

II. Saptoe pagi 3 April molai djam 9.
Openbare vergadering.

1. Meneroeskan pembitjarakan malem Djoemaat.
2. Besloten vergadering.

III. Saptoe sore 3 April molai djam 9.
Openbare vergadering:

1. Economie oentoek anak Boemi (Economische mogelijkheden voor het Javaansche Volk).
   Praeadviseurs toean-toean R. M. A. A. Koesoemo-Oetoyo, oud-Regent Japara, dan R. M. Oetarjo Ambtenaar Credietwezen, Tegal.

IV. Minggoe pagi 4 April moelai djam 9.
Openbare vergadering:

1. Bestuurshervorming
   Praeadvies oleh R. Slamet.
2. Besloten vergadering.

V. Minggoe sore 4 April moelai djam 8.

1. Perdjamoean oetoesan dan H. B. moelai djam 8 sore.
2. Moelai djam 9 sore di persilahkan meliat wajang koelit.

HOOFDBESTUUR
„BOEDI—OETOMO"

N. B. Kalau perloe Programma ini boleh djobah.

Congresleiding: Hoofdbestuur Boedi — Oetomo te diri atas toean — toean:

Voorzitter R. Slamet

Ramelan
M. Ardjosoesastro
M. Soetedjo
R. Soetopo Wonobojo
Dr. R. Sardjito
R. Oto Iskandardinata
Mr. R. Soejoedi

R. Poesposoedarsono

[K]OMITE VAN ONTVANGST:

Afdeelingsbestuur B. O.
Soerakarta
R. M. H. Josodipoero

[Hoofd]bestuur jang mengoendjoengi Congres ada [masing-]masing dengan mengirim oetoesan jaitoe:

	Stemrecht.
1. R. Soekarpo 2. R. Mirhad	3
R. Joedodibrata	2
1. T. Soedjadi 2. R. M. Darjono	2
T. Singgih	1
1. Moh. Oesman 2. M. Pronowidigdo	2
1. M. Koesrin 2. R. Wiknjohadidjojo	2
M. S. Soemomidjojo	2
R. Margono	2
R. Wardikoen	1
T. Mohamad Moehni	1
R. M. Soepraplo en 2 M. Danoewidjojo	1
1. M. Setijono 2. R. A. Prawiroatmodjo	1
M. Darmosoegito	1
T. Satonto	2
1. M. Sosrowardojo 2. D. K. Padmodiredjo	1
R. Prodjodarsono	2
1. T. Tirtosoegondo 2. R. Kadarisman	2
1. R. Soebari. M. Martodihardjo, T. L[...]etowidjojo, T. Sosrohoesodo	7
S. Soerjowijoto	2
1. R. Oewén 2. R. M. Oetarjo	1
T. Dikdosoemarto	1
M. Wiknjosoemarto	1
Wonogiri 1. T. Oesman 2. T. Dirdjosiswojo. 3. Oemar	1
dengan membawa soeara	43
soeara H.B. mempoenjai	9
semoea totaal ada soeara	52

Pada hari Congres tjabang jang hidoep masih ada 43, djadi vergadering sjah adanja.

Tamoe-tamoe jang toeroet berhadlir jaitoe toean-toean:

Pembesar-pembesar, Kandjeng Toean Resident Toean J. H. Nieuwenhuys, wakil Sri Soesoehoenan K. G. H. Koesoemojoedo, K. G. P. A. A. Mangkoenegoro, hoofd van Plaatselijk bestuur Assistent-Resident Toean H. Th. Ament, Dr. Drewes wakil Adviseur Inl. Zaken dan beberapa prijaji agoeng dari Kasoenannan dan Mangkoenagaran, diantara mana djoega dateng Toean R. M. T. H. Woerjaningrat oud Voorzitter Hoofdbestuur B. O., sedang dari politie berlengkap.

Dari pihak perhimpoenan jang dateng jalah: oetoesan dari Narpowandowo, Prinsenbond, Habiprojo J. I. B. J. J. Mohamadijah, P. K. I. dan S. R. Solo. P. G. H. B. Indonesische Studie Club Soerabaia, Tamansiswo d. l. k.

Jang mengirim telegram jalah perhimpoenan Sarekat Madoera, Hoofdbestuur J. I. B. Perserikatan Minahasa, Sociaal Technische Vereeniging.,

Dan jang kirim soerat tida bisa datang:

Hoofdbestuur O. A. B. Kaoem Betawi, dan Hoofdbestuur Pasoendan.

Dari toean-toean jang soedah memperloekan datang adalah Toean Dr. Radjiman, Dr. Soetomo, R. M. Soewardi Surianingrat, Tjindarboemi. R. M. A. Soejono, R. Roedjito (OL Mij) Oemar Sanoesi, Karsono. M. Soedonohadiredjo, Mr. J. Veers d. l. l.

Jang kirim telegram toean toean: R. M. A. A. Poerbohadiningrat, Sambed, R. M. A. A. Said R. A. A. Soenarto R. T. A. Iskandar Tirtakoesoemo dan hanja mengirim soerat jalah toean K. P. H. Koesoemodiningrat, Z. Stokvis, Prof. Dr. Th. Boeke, Dr. H. Kraemer, R. M. A. A. Sosroboesono.

Pers: Locomotief, Darmokondo, Sedijo-Tomo, Mataram d. l. l.

1e. Congresdag.

Djoemahat soré 2 April 1926 openbare vergadering pertama.

Pada djam 9 Malem sebelom Congres diboeka oleh Voorzitter Hoofdbestuur, maka Voorzitter Comité van

...ngsi Toean R. M. H. Josodipoero mengoetjap slamat datang dan banjak trima kasih atas kedatangan ...lan jang berhadlir laloe pemboekaän congres tersebut pada Voorzitter H. B. Toean R. Slamet.

Toean Slamet voorzitter Congres memboeka rapat ...eka pada djam 9.10 minuut dengan berpidato ...erti berikoet:

Vergadering jang terhormat!

Sebeloemnja kami memboeka vergadering, kami mengoetjap s l a m a t d a t e n g pada Pembesar-pembesar wakil pemerentah. wakil hingkang S i n o e h o e n Kandjeng Soenan K. G. P. A. A. Mangkoenegoro VII, toean-toean tamoe dan pers dan soedara-soedara wakil tjabang B. O.

Kedoea kami mengoetjap diperbanjak trima kasih pada afdeeling Solo, dan djoega kepada bestuur Soos ...biprojo, jang bantoe adanja ini Congres.

Kami tida loepaken mengoetjap trima kasih pada ...doeka toean Voorzitter lama R. M. H. Woerjaning..., jang soedah berdjasa 9 tahoen lamanja pada o r... n i s a t i e kami, Kami harep soepaja b e l i a u te...es menoendjang koempoelan kita, apa lagi sebab ...mi beloem banjak „ervaring" tentang hal menoen...en koempoelan.

Pada malem ini kami merasa girang hati, kami da...t menoentoen congres Boedi-Oetomo jang ke XVII. Oleh karena toentoenan ini jang pertama kali boeat ...mi, maka toean-toean akan tida heran, bahwa kami ...kan merentjanakan riwajat Boedi-Oetomo. Kami akan ...ipandang oleh orang banjak, seperti manoesia jang ...'mempoenjai trima kasih kepada mareka jang toeroet ...eat geraknja B. O. djikalau kami ta'menerangkan ...kerdja'annja. Dan lagi riwajat ini bergoena djoega ...eat menbilangkan pemandangan jang koerang benar ...gi kami poenja perkoempoelan.

Boedi-Oetomo dilahirkan didoenia Djawa pada hari 20 Mei 1908 didalam roemah sekolah S. T. O. V. I. A. oleh Dr. Soetomo cs., jang pada waktoe itoe masih mendjadi moerid. Adapoen lahirnja itoe bolih dipandang seperti boeahnja keada'an pada waktoe tahadi, jaitoe dari rendahnja deradjatnja bangsa djawa, dan lagi dari pisahnja golongan bangsawan dan rajat jang ...djati, oleh karena pada waktoe itoe didirikan sekolah ...fficier dan sekolah lainnja, jang hanja bolih dimasoe... oleh anak-anak bangsawan tahadi. Maka diantara ...oea golongan itoe seperti didirikan soeatoe dinding. Sebab jang lain jaitoe teradjangnja prijaji dari B.B., ...lalam waktoe itoe. Oleh dari sebab takoetnja pada dia poenja pembesar, dia merendahkan diri mendjadi masin jang hidoep.

Lagi poela dalam dewasa itoe berdirilah : de Indische Bond, Bond dari Indo-Eur. (I. E. V.) dan Tiong Hwa Hwee Kwan. Semoea itoe mendjadikan lahirnja dan besarnja Boedi-Oetomo.

Oleh sebab keadaän jang demikian itoe, maka Dr. Soetomo moedah sekali dapet menjiarkan dia poenja tjita-tjita kepada teman sedjawatnja, jaitoe moerid-moerid prijaji B. B., moerid sekolah dokter, goeroe, landbouw, dokterchewan, haroes dididik mempoenjai tjinta kepada pekerdjaän jang nanti akan dilakoeken didalam Maatschappij. Mareka itoe bersoempah, bahwa dia akan tjinta kepada bangsanja, jang selalal (altijd) ta segan mengandoeng sakitnja. Tida lama maka semoea moerid-moerid berkoempoel dan melindoeng dibawah „BENDERA KEBANGSA'AN". Boektinja jaitoe anak-anak sekolah tengahan semoea setoedjoe dengan tjita-tjita itoe, seperi moerid-moerid landbouwschool, veeartsenijschool, hoofdenschool dan kweekschool, koerang lebih ada 500 anak sekolah. Lain dari pada itoe soedara-soedara jang terhitoeng soedah toewa, menjetoedjoei pergerakan tadi. Dalam waktoe jang tida lama perkoempoelan mempoenjai lid 1200.

Sesoedahnja itoe, orang-orang merasa mengadakan „National Congres"; ini congres kedjadian pada 3 dan 4 October tahoen itoe djoega, dan diatoer oleh afd. Batavia, dan ditoentoen oleh almarhoem dokter Wahidin.

Voorstel dokter Wahidin soepaja B. O. didjadikan soeatoe „JAVAANSCH NATIONAAL STUDIEFONDS" ditolak dengan soeara banjak. Perepatan berpendapatan, bahwa kahendak itoe roepak sekali, dan lagi itoe studiefonds boleh didjadikan soeatoe bagian dari pekerdjaan Boedi-Oetomo. Mendjadi azas Batavia dianggep dan di landjoetkan, Itoelah soeatoe tanda jang ada banjak pengharapan, lebih-lebih mengherankan baiknja tjara toekar bitjara dari pihak jang tinggi dan pihak jang rendah.

Dengan tida memakei ketakoetan mareka itoe membantahnja pikiran. Bangsa asing heran mendengarkan, laloe bertanja kepada badannja sendiri: „Jang bitjara tadi orang Djawakah?, jang adatnja hanja bilang „i n g g i h" dan memberi „s e m b a h"?

Toean-toean jang terhormat, itoelah boeahnja ... jang ... g r e s j a n g p e r t a m a! ...a, dengan

Waktoe jang k e d o e w a B. O. dikemoe... berichtijar almarhoem Boepati di Karanganjar. Jang ... sederhana.

...ngadjaran dan hal economie. Perbaikan H. I. S. ... oepajakan oleh B. O. Dari oesaha B. O. peme-... laloe mengoebah, soepaja H. I. S. moelai klas ...djarkan bahasa Belanda, jang sablonnja tjoema ... jang tinggi sadja. Tjabang-tjabang mengadakan ...atie jang djaoeh dari soeboer hidoepnja dan ...klah jang mati, disebabkan tida mempoenjai toen-... jang baik. Laloe mengeloearkan soerat kabar ...anan Goeroe-Desa jang B. O. sekarang hanja ...amat-amati terbitnja. Dalam waktoe jang kedoewa ...banjak gambira orang Djawa, sebab dimana mana ...ikan tjabang-tjabang.

...ntoenja lantas toemboeh reactie, soerat kabar ... mempoenjai alasan lagi, boeat menoedoeh kita ... koerang baik.

...ang-orang Djawa dipandang mendjadi koerang ... atau mendjadi brani. Dan lagi B. O. ditoe-... toeroet berijampoer dalam pemboenoehan di ...erang. Apakah kedjadiannja.

... sebab itoe berdirilah „Regenten Bond" jang ...oe-doeloenja hanja bermaksoed memperangi aan-... mengoerangi kahormatan, akan tetapi lama kela-... mendjadi soeatoe, vak- dan politieke vereeniging, ... djoega akan meremboeg boetoehnja ra'jat djoega. ...enggoehpoeh memisahkan diri itoe mendjadi roegi, ... tetapi tida mengapa karena ada golongan lain ... maoe masoek, mendjadi malah madjoenja kita.

Dengan berhentinja jang termoelja Boepati Karang-...ar didalem taoen 1911, dan terpilihnja almarhoem ...ngdjeng Pangeran Ario Notodiredjo mendjadi Voor-...ter B. O., maka B. O. masoek *kedjaman jang keliga*; ...ka pada itoe banjaklah bangsawan-bangsawan di ... dan Djokdja, jang menjokong B. O. Dengan per-...ongan jang termoelja Seri Padoeka Soeltan, jang ... memberi tempat sekolahan dan oeang, semoea ...rga ƒ 145.000.— maka B. O. dapet mendirikan ...ereeniging Neutraal Onderwijs" di Djokja dan di .... Dan lagi Studiefonds Darmoworo, jang sekarang ...behoeboeng lagi dengan B. O. Itoe Studiefonds da-... bantoean dari pihak pemerintah ƒ 50.000.—

Pada dewasa inilah, maka toean D. D. mengloearkan ...schrift „DE EXPRES", jang sabon hari memoeat: ...itiek. Perkataän: „Indisch vaderland". Lama-lama ...ndjadi oemoem, laloe lahirlah „Indische Partij", ...emakei alasan: Indisch Nationaal-ideaal dengan ... „Natie in de maak".

...toe djoega berdiri S. I. jang ditoedoeh me-... kelakoetan orang Belanda dan Tiong Hwa, jang tidak djernih hatinja.

Maka soedah tentoelah, bahwa B. O. koerang be... pengaroeh; olih karena B. O. pada waktoe tahadi ta... koet pada politiek, dan jang memakei alasan boea... rasa kesamaän, akan tetapi tidak brani mengatakan perasaän itoe.

Dengan terpilihnja R. Ng. T. Wedijo-diningrat mendjadi w.d. Voorzitter pada taoen 1914, olih karena Kangdjeng Pangeran meletakan djabatannja sebab sakit, maka B. O. masoek kepada *waktoe jang keempat*. Adapoen jang dipentingkan memboeat propaganda dari hal adanja „Inlandsche-militie."

Hoofdbestuur berpendapatan, bahwa koerang baiknja kami poenja ichtikat (karakter) akan dapat dihilangkan dengan „tucht dan dicipline", dan lagi dengan koelina kepada „orde dan regelmaat". Dan lagi memikir perloe dengan adanja militie, berhoeboeng dengan verdedigingnja tanah Djawa, soepaja kami segera mendapat: menschwaardig Volksbestaan. Adapoen boeahnja pergerakan tahadi, jaitoe soeatoe m o t i e jang diambil olih Congres di Bandoeng pada taoen 1915, jang menerangkan baiknja diadakan militie, akan tetapi dengan diberi keterangan, bahwa lebih doeloe haroes diadakan „Volksvertegenwoordiging".

Dengan poetoesan ini maka B. O. dapat mereboet tempatnja jang doeloe berdjadjar dengan strijders lainnja. Pada waktoe itoe inilah, jaitoe tatkala jang termoelja R. M. Ario Soerjo Soeparto sekarang K. G. P. A. A. Mangkoenegoro VII, terpilih mendjadi Voorzitter, president mana jang dapat kepertjajaännja ra'iat, B. O. masoek kepada waktoe jang k e l i m a, dan selaloe teroes mengerdjakan pekerdjaannja, akan tetapi rasa kebangsaän lebih menjala dari jang telah laloe. Ketjintaan kepada: Vaderland (tanah aer kita) tertanem disanoebari orang banjak. Pada taoen 1916 maka toean Voorzitter tahadi terpaksa meletakan djabatannja. olih karena beliau diangkat mendjadi Pembesar Prodjo-Mangkoenegaran. Laloe jang mendjadi gantinja boeat sementara waktoe, toean Dwidjo-sewojo, jang didalem Congres diganti olih R. M. H. Woerjaningrat.

Pada waktoe ini semoea orang mendjadi heran, olih karena B. O. jang selaloe tak bertjampoer politiek, sekarang keloear memakei „POLITIEK PROGRAM" program mana berarti besar boeat adanja Volksraad. Maka pada Congres jang terbelakang sendiri B. O. memoetoes: „CULTUUR bersanding POLITIEK".

Kami terpaksa tidak akan melandjoetkan riwajat B. O. jang terbelakang sendiri., karena semoea masih in...

Akan tetapi kami tjoema akan mer[illegible] kedjadian-kedjadian pada waktoe tahadi.

Berdirinja Radicale Concentratie pada [illegible] 192[illegible] jang akan dapat mengoempoelkan „[illegible]sche Vereenigingen" dalem mana Boedi-Oe[illegible] dapat djoega berhoeboeng. Maka itoe waktoe [illegible] satoean program. Semoea partij setoedjoe [illegible]

1. meninggikan padjeg boeat „Groo[illegible]" dan mengoerangkan padjeg boeat ra[illegible]
2. tambahnja pertoeloengan pemerinta[illegible] boeat orang jang dapat pakerdjaan.
3. tambahnja daja-oepaja pemerintah dari hal Volksonderwijs dan kesehatan bangsa. (Volksgezondheid).
4. mendapat hak berkoempoel „Vrijheid van beweging".
5. dapatnja pemerintah memberi, apa jang telah di djandjikan pada taoen 1918 (kostbaar geschenk).

Pemerentah memandang jang pergeraän ini ada ta' baik, mendjadi pemerentah ta'maoe membantoe R. C. mendjadi mati, dan ta'berboeah soeatoe apa.

Kedjadian jang terpenting djoega adanja pandhuistaking, jang Boedi-Oetomo djoega toeroet menoeroengnja (adhaesie). Maka olih karena itoe B. O. laloe dipandang perkoempoelan jang koerang baik, lid-lidnja banjak jang keloear.

Sesoedahnja kami merewajatkan B. O. dengan pendek ini, maka kami pandang bergoena djoega kalau kami menerangkan barang apa jang kedjadian dengan pertolongan B. O. moelai taoen 1908.

HAL PENGADJARAN.

Sekolah dessa, adanja baroe sekolah klas II, beroebahnja H. I. S. boekaknja sekolah dokter jang ka II, rechtsschool, bestuurschool di Betawi H. K. S. di Poerworedjo, Landbouwschool dan Cultuurschool di Soekaboemi, adanja Kweekscholen baroe dan Opleidingscholen dan lagi sekolah tinggi jang baharoe sahadja diadakan.

HAL ECONOMIE.

Adanja dessabanken, boeat tanda bahwa pemerintah berkehendak baik, akan menhilangkan woeker. Sekolah Ambachtsschool akan memberi toekang jang pandai. Landbouwleeraren memberi pengadjaran kepada orang tani.

HAL ZEDELIJKHEID.

Kami bangsa Djawa dapat pengadji-adji sedikit. Pikiran orang-orang djoega ada berobah: Oempama seperti kata seorang journalist, jang akan memadjoekan bangsa Djawa sampei setinggi dengan „GANTOENGAN" (opheffen tot de hoogte van den galg) sekarang soedah ta'ada lagi.

HAL POLITIEK.

Tambahnja kiesrecht, soenggoehpoen beloem memoeaskan pengharepan kami; tambahnja decentralisatie, adanja Provinciale Raad dan Regentsschapsraad d.l.l.

HAL CULTUUR.

[illegible] pertoeloengan lid-lid B. O. dimana mana [illegible] perkoempoelan boeat mempeladjari Javaansche dans, muziek. Ada poela jang hendak mempeladjari Letterkunde Djawa.

Sesoedahnja kami menerakan keadaan B. O. dalam kalangannja [illegible] baiklah kita memandang ketanah-tanah [illegible]an.

Tanah Indonesia ini [illegible] sadja poenja tetangga tanah-tanah sekoelilingnja te[illegible] perkara keperloean roemah tangga kita djoega tid[illegible] bisa, poetoeelamaan keperloean roemah tangga tanah-ta[illegible] [illegible] jaitoe jang kena pada tanah-tanah itoe, la[illegible] lekas kal terasa djoega disini. Ingetilah wak[illegible] be doeloe itoe, (koesoetnja) keperloean roe[illegible] tangga kita boekan sedikit terkena pengaroehnja.

Lain dari pada pertalian lahir itoe, maka bat[illegible] tersamboeng djoega dengan tanah-tanah loearan. [illegible]rang besar doeloe itoe itoe soedah jakin bagei kita, bahwa pada permoelaan abad jang kedoea poeloeh orang-orang misih pertjaja, bahwa keadilan itoe tida boleh didapat dengan djalan damai, tetapi haroes dengan peksaan sendjata. Perang besar tadi mejakinkan kita djoega, bahwa nafsoe hendak poenja kolonie (tanah djadjahan) itoe senantiasa menimboelkan perkelahiannja beberapa bangsa. Lihatlah kesalahan dari perboeatan djahat jang pada perasaan negeri-negeri lain didjalankan oleh orang Djerman ditempat djadjahannja doeloe itoe.

Adapoen kekoeatan sendjata bakal teroes mengangkan keadilan selama-selamanja? WALLAHOEALAM. Sedikit-sedikit soedah moelai ditjoba akan menoedjoe djalan jang baik, akan mengilangkan pikiran koena tentang politiek doenia, jaitoe memboeang adatnja satoe-satoe bangsa maoe menang sendiri dengan meroesakan hak lain bangsa, akan diganti karoekoenan dan toeloengmenoeloeng di seloeroeh doenia; beberapa tanah memboeat sarikat, jang dinamakan Volkenbond, jang maksoednja menegoehkan perdamaian doenia, dengan tjara memberi sempat siapa sadja jang berichtiar mentjapai oentoeng menoeroet djalan jang sederhana.

...djandjian dikota Locarno boleh dikata soealoe ... djoega akan mendapat perdamaian doenia, ...an disitoe:

...entoek tanah-tanah jang toeroet memberi tanda ...ngan, bersepakat akan menjirnakan maksoed ...erkataan, bahwa keadilan itoe kalah dengan ke...eatan sendjata. „MACHT" boven RECHT ...ahwa tidak lagi seperti perdjandjian di ...ersailles ada perbedaan diantara tanah jang me...noetoeskan pertalian doenia dan tanah ... ...eadilan alam. Persamaan itoe dimeterai dengan ...inoem bersama-sama dengan „Loving Cup" di...ota London.

...itoelah tanah-tanah di Europa soedah poenja ...naian jang tegoeh di Locarno, sedang tanah... di Azia sekali-kali belóem boleh dikata begitoe. ...enggoehnja, djikalau haknja sakalian bangsa ...eperloean hidoep soedah lama sama dimana... maka ... tidak ada lagi kainginan akan ... ditanah lain-lain, dan tiap-tiap ... senantiasa soeka melihat keslametan dan kemer...... negeri, kemoedian keslametan doenia bakal ...entosa selama-lamanja. Dari sebab peperangan ...angsa dengan bangsa lain soedah lama berobah ...adi peperangan jang disebabkan dari bereboet ...oean hidoep, maka bolihlah peperangan itoe di...n dengan djalan mengatoer pembagian bakal... di seloeroeh doenia dan dengandjalan memerdeka...erdagangan, hasil tanah. Tetapi soepaja bisa kedja... begitoe haroeslah 'sijsteem Amerika Hal memegang ...djadjahan dipakai djoega tidak hanja di tanah... jang diseboetkan diperdjandjian Versailles sadja, ... djoega djalankan ditanah diseloeroeh doenia jang ...jadi djadjahan negri lain, dimana pemerintahnja ...a kewadjibannja memberi pimpinan pada bangsa ...entoelah dari sedikit tanah-tanah djadjahan bakal ...erang-koerang banjaknja dan keslametan doenia ...a Allah akan lekas dateng. Serikat bangsa ...lah tidak tjoema seperti sekoetoenja peme... roepa-roepa seperti sekarang ini, tetapi ...jadi serikatnja kaoem-kaoem dan bangsa...a dengan tidak membedakan roepa koelitnja ...agamanja. Memerentah dengan pegang man...itoe toemboeh dari ichtijarnja toean Wilson, ...e president di Amerika-lor. Maksoednja pelan... akan mengilangkan kesoekaän mereboet negeri ...dan tanah-tanah jang besar tidak dikoeasakan ...mempoenjai djadjahan seperti sekarang ini, tetapi ... dengan kewadjiban mengatoer tanah-tanah djadjahan sampei mendjadi sempoerna. Ichtijar toemboehnja mandaat tadi soenggoehlah menambah baiknja hoekoem doenia (VOLKERENRECHT).

Tanah jang memerintah memandang tanah djadjahan bahwa seperti „orang toea" melihat „anaknja". Maka ketika anak itoe soedah dapat mengatoer badannja sendiri, haroes diberi hak padanja mentjari penghidoepan sendiri dan barhak djoega masoek sarikat bangsa serta dapat penganggepan jang sama.

Sajangnja perkataän dan kesanggoepan jang enak didengarkan itoe berlainan benar dengan kenjataännja, sebab sebetoelnja peratoeran mandaat itoe hampir tidak ada bedanja dengan mereboet tanah lain, dengan poera-poera memakei djalan darmawan. Sebab itoe tidak mengherankan, adanja hoeroe hara ditanah jang diperintah pakai mandaat dan djoega ditanah-tanah djadjahan. Lihatlah tanah Sijrie, keadaanja djaoeh dari tjita-tjitanja pemerintah mandaat. Pemerintah wali didalas dengan pergerakan kaoem Droesen, jang dimoefakati dan dibantoe djoega oleh sekalian bangsa Islam dari Tenger sampai di Shanghai, Bangsa Syria dengan bantoean Inggris soedah menoedoeh pemerintah Perantjis walinja dihadapan Volkenbond tentang tjara pemerintahannja jang tidak karoean.

Inggis mendjadi wali ada lebih baik sedikit, sebab dari lemes dan manisnja. Moela-moela Inggris membantoe kaoem Hachem, akan membales terima kasi, maoe memoesoeh kaoem Wahabi, tetapi serta kaoem ini bertambah koeat pergerakannja, maka Inggris sigra berobah sikapnja, dan laloe berserikat dengan Ibnoe Saud, jang pemerintahnja diakoei djoega oleh pemerintah Belanda sekarang.

Di Palestina ada hoeroe hara djoega, sehingga Volkenbond sendiri terpaksa mengatoer, sedang mandaat tentang negeri Irak menoeroet poetoesan tentang Mosoel dipandjangkan (mendjadi) 25 taoen.

Djoega ditanah-tanah djadjahan serta negeri-negeri jang keperloean hidoepnja bergantoeng negri lain, oempama dinegeri Tjina, tidak kelihatan senang sebagian besar disebabkan dari bangoennja tanah AZIA, jang dimoelaikan dangan petjahnja perang Roes-Nipon.

Kami djoega mengetahoei, bagaimana orang-orang di benoea Afrika jang sebelah „Lorkoelon" berperang, mentjahari dia poenja kemerdikaän.

Lain dari pada itoe kami mengetahoeilah djoega, bahwa Moestapha Kemal, jang dipertjaja betoel oleh rajat, mengadakan seboeah „Republiek", dan tidak

akoet mendapat soesah dengan negeri Inggris dari hal Mosoel. Akan tetapi kami taoe dengan terang, kalau negeri Perantjis, oleh sebab dapat soesah ditanah Marokko dan Syrie, hendak bersobat dengan tanah Turkije. Tentoe sahadja negeri Turkije dengan senang hati menerimanja itoe permintaän dari tanah Perantjis. Begitoe djoega dari negeri Sjovet-Rusland jang selaloe berdaja-daja mengoerangkan koeasanja negeri Inggris ditanah *Wetan*.

Berhoeboeng dengan hal jang demikian itoe, maka negeri Inggris akan mentjahari teman dinegeri Italië, sambil berkata, atau poera-poera, hendak beremboeg oetangnja negeri Italië. Italië tentoe akan soeka menerima permintaän Inggris tahadi, karena dia takoet dengan bangoennja kekoeatan Turkije didalam laoetan, dan bantoean dari tentara laoetan Rusland didalam „Zwarte Zee", kekoeatan mana mengoerangkan pengaroehnja Italië didalem Middelandsche Zee.

Sedjadjar dengan Moestapha Kemal di Turkije, jaitoe Rheza Kan di „Modern Perzie". Seperti di Turkije Jong-Turken, dan kemoedian hari Nationalisten jang sekarang masih ada, maka Jong Perzen memegang pemerintahan di Perzië. Soenggoehpoen Rheza Kan mendapatnja koeasa dengan pertoeloengan Inggris, akan tetapi dia berani memberikan olie-concessie tidak kepada negeri Inggris, akan tetapi kepada Sjovet-Rusland meskipoen tidak tjotjok dengan ini, perloenja hanja mengliatkan dia poenja „zelfbewustheid", boekan boeat mentjahari kesobatan. Akan tetapi kami mendengar djoega laboehnja Zagloel, penoetoen kebangsaän ditanah Egrypte, penoentoen pergerakan democratie, seorang penoentoen jang diserahi mengedjar kemerdekaän. Seorang penoentoen jang dapat mengoempoelkan semoea ra'iat, dengan kejakinan bahwa orang haroes berdjalan dengan kekoeatan sendiri. Besar sekali dia poenja pengaroeh, sampei pada waktoe dia terpaksa (olih radja Foeadi) meletakan djabatannja, orang-orang sama menesal hati. Dia poenja toedjoean jaitoe mempersatoekan ra'iat, akan tetapi olih karena dia ta'maoe merobah dia poenja azas, soenggoehpoen ada orang jang ta'setoedjoei, maka ada sebagian jang bertjerai (misah) sampei kedjadian ada penembakan kepada SIR LEE STACK, hal mana Zagloel poenja pengaroeh lantas hilang. Meskipoen ada kedjadian jang begitoe, pengaroehnja Zagloel beloem hilang sama sekali.

Djika kami melihat ke negri Tiong Hoa, maka terliatlah bangoennja rasa kebangsaän. Pendoedoek disitoe mengerti, bahwa dia poenja „belang" bolih didjadikan mendjadi satoe dengan „belang" nja tanah toempah darahnja. Dia dapat kejakinan, bahwa „kekajaan" sendiri baroe bolih tetap dan bertambah, apa bila negerinja besar dan berkoeasa. Dan lagi kemerdekaan itoe selaloe g a n d e n g dengan hilangnja paksaan dari loear, dan tjawe-tjawenja orang loear. Dari itoe bangsa Tiong Hoa minta, soepaja Consessie diberikan kombali, hal mana gampang terdjadi kalau didalem negeri ta'ada hiroe-hara.

Kami mendjadi tidak heran, bahwa pergerakan tahadi berobah mendjadi „tidak senang" kepada adanja orang asing, lebih-lebih di toendjoekan kepa Inggris.

Sekarang kami meliat ditanah Nipon. Maka teranglah, bahwa Nipon, dan Amerika bertentangan. Itoe perselisihan makin lama makin hebat, olih karena pengaroeh Nipon hal Economie ditanah Tjina. Nipon sekarang merasa tertjepit, olih karena Nipon keilangan sobat, jaitoe negeri Inggris. Amerika lama kelamaan selaloe koerang baik bertentangan dengan Nipon jaitoe:

1. adanja Imigratiewet, jang merendahkan bangsa Nipon.
2. adanja „vlootmaneuvres" di Hawai didalem taoen jang laloe.
3. bertenagannja Nipon dan America dinegeri China.

Dari itoe Nipon selaloe berdaja oepaja soepaja teteroes bersahabat dengan negeri Tjina. Taoen jang telah laloe Rusland dan Nipon bersahabatan, hal mana ada banjak goenanja boeat Nipon.

Ini pemandangan dari bangoenja tanah Wetan memberi pengertian kepada kami, bagaimana rasa kebangsaan dapat bangoen olih karena ECONOMISCHE OORZAKEN (hal mana mengadakan bertentangan diantara Barat dan Timoer). Snowden berkata djoega, bahwa bertentangan „blanke" dan „kleurling" itoe tidak bersemboeni didalem hal „bangsa" akan tersemboeni didalem hal „Economie". Olih karena kejakinan, bahwa orang orang di Azië di garap moerah dan alang-alangan jang terdapat olih orang Nipon dan China, maka orang-orang Azië mendjadi bangoen rasanja kebangsaan. Pendapetan djaman doeloe jang soeatoe bangsa jang telah bersopan dan sentosa economienja mempoenjai hak merintah doenia, lama kelamaan akan hilang. Tandanja: soedah ada „Volkenbondspact".

Kita tida heran, bahwa kalau „mogendheden" masih mempoenjai pikiran itoe, tidak akan berdamai doenia ini. Selamanja masih ada koloniën atau mandaat gr-

jang selaloe mendjadikan berbantahan sahadja, ...apening tidak akan dapat dipoeloeskan. Di... ...geri-negeri jang toeroet meremboek hal ini ...e beloem setoedjoe tentang hal ontwapening. Itoe ...han diantaranja negeri barangkali tjoema diada... ...moendoerkan waktoenja „ontwapening", soepa... ...mpo oentoek membesarkan kekoeatannja perang.

... Rusland dan Engeland, soeda atau akan ...rkan kekoeatannja. Djadi mengingati apa ...terangkan diatas toedjoean sesoeatoe negeri ...an memberi kemerdekaan kepada tanah dja... ...nnja, atau toedjoean soeatoe „kolonie" hendak ... itoe, itoelah soeatoe hal jang menjepakken ...engadakan „Internationale Vrede", toedjoean ...aroes di poedji dan dibantoe olih siapa

... soedara-soedara, terlebih-lebih kita harap ...mean doenia.

...n orang wadjib menoentoet itoe, begitoe djoega ...ang menoeroet statutennja menoedjoe kahidoepan jang patoet.

...doepan patoet beloem bisa kita dapat, kalau kita beloem poenja hak atau beloem bisa mendjadi ...kenbond dengan pengangepan jang sama.

...an senantiasa mengingat statutennja B. O. akan ...toet maksoed itoe pakai djalan jang chalal ...) dengan tida melanggar atoeran-atoeran.

...haroes melawan dan membantah pada pendakwa... ...toe inzender dalam soerat chabar „'t Vaderland" ...lang, bahwa lantaran oendoernja toean Dwidjo... dari Volksraad kita akan kesasar-sasar. Redac... ...at kabar itoe; jang mempoenjai pikiran lain, membela kita.

... saja tadi, B. O. menoentoet maksoednja menoe... ...alan jang chalal. Itoe artinja, boekan B. O. se... ... maoe berkata: Saja-saja" atau „moepakat... ...kat" sadja!

...u perloe B. O. tidak bimbang akan menoendjoekan ...ang poenja pertimbangan jang soedah kita tim... ...etoel oentoek keperloean oemoem.

... dari itoe, kita tidak akan moendoer berlawan ... kaoem djahil (reactionairen) jang senantiasa ...alang-halangi kemadjoean bangsa kita Djawa ... akalan roepa-roepa, soepaja kita selamanja ...ng diboeat sesoeka-soekanja, dan jang se... ... membatalkan maksoed kita.

...a sebab itoe, soedara-soedara, mengingat ala... ...oepa-roepa tadi haroeslah kita perloekan roe...koen didalam kalangan sendiri doeloe. Satoe ati, satoe maksoed, satoe perboeatan, — itoelah tiga-tiga perloe boeat sangoe menoentoet maksoed kita.

Kami sekarang berseroe kepada semoea kaoem Boemipoetra, baik kanan baik kiri, baik tinggi baik rendah, — sepakatlah!

Dari sebab moelai djaman doeloe, bertjongkrakan itoe meroesakan bangsa sendiri.

Sabeloemnja saja menoetoep pidato saja, saja oetjapkan terima kasih doeloe pada toean-toean praeadviseurs, jang soedah meringankan hati akan membantoe sempoernanja Congres kita jang ketoedjoebelas ini.

Perloe djoega saja katakan pendek, bagaimana pemandangan saja atas pendapetan jang dilahirkan oleh toean-toean praeadviseurs itoe,

Dengan takdir Allah akan kita dengar pembitjaraan tentang hal-hal jang mengenai kehidoepan bangsa kita. Misalnja hal kewadjiban pemoeda-pemoeda kita itoe. Sesoenggoehnja jang akan dapat mendjoendjoeng bangsa kita kelak. Kewadjiban jang memang berat tetapi moelia itoe, termoeat dalam kedoea praeadvies dan di penoetoep program kita, ketiga-ketiganja membangoenkan satoe trimoerti jang elok benar.

Hal desa Djawa, hal perobahan perintah, itoe semoeanja masoek keperloean negeri jang patoet diseliki oleh pemoeda-pemoeda kita, sebab marika itoelah jang kemoedian hari memegang kemoedi pemerintahan.

Hal membangoenkan kekajaan bangsa kita, perloe djoega dipikirkan oleh orang-orang moeda, sebab kebanjaan bangsa itoe soenggoehlah membantoe tegoehnja negeri.

Kemoedian kita mengharap djoega pada pemoeda-pemoeda kita jang hadlir disini, soedilah mengindahkan pada timboelnja kahidoepan batin kita bangsa Djawa, dengan melihat perdjamoean kita wajang jang soenggoeh mengandoeng kekajaan batin benar-benar.

Moedah-moedahan Congres ini menambah madjoenja kemerdikaan kita lahir batin dengan mengingat pepatah kita SANTOSO WASPODO ANGGAJOEH OETOMO. Saja boeka ini vergadering.

Pembitjaraän saja serahkan kepada toean R. M. A. A. Koesoemo Oetojo.

Praeadviseur Toean R. M. A. A. Koesoemo-Oetojo, menerangkan praeadviesnja tentang „De Javaansche dessa" seperti dibawah:

DE JAVAANSCHE DESSA.

Toewan Voorzitter dan Toewan-toewan Lid Hoofdbestuur B. O. Njonjah-njonjah dan Toewan-toewan.

Saja bilang banjak trima kasih, saja dipinta menerangkan pendapetan saja pada persidangan kaoem intellect ini, jaitoe bangsa terpeledjar jang kemoedian soedah temtoe bakal djadi penoentoennja bangsa orang Boemipoetra.

Tapi sajang sekali pengartian saja dalem basa Melajoe tjoemah sekalimat doea kalimat sadja. Saja enget kurang 30 taoen sampe sekarang waktoe misih beloem banjak prijaji mengarti basa belanda adalah assistent-Wedono ditanja oleh saorang Controleur apa ia mengarti basa Ollanda. Menjaoetlah assistent-Wedono itoe: mengerti djoega, tapi tjomah saperdom doea perdom sadja.

Begitoe djoega pengertian saja dalem basa Melajoe tjoemah sedikit sekali. Dari itoe Maäflah Njonjah-njonjah dan toewan-toewan, kalau pidato saja ini tida begitoe enak didengerken.

Dalem praeadvies saja soedah saja trangkan, djaman doeloe desa-desa dipoelo Djawa sini diprentah oleh parepat kami-Toewo jang boleh dipandang saroepa gemeenteraad pada djaman ini.

Perkataän „rapat" itoe bermaksoed „golong", djadi parepat itoe artinja „djenis jang gemolong. Ini perkataän soenggoeh koeno sekali.

Ardjoeno soedah mempoenjai „Parepat poenokawan", dang „kawan" djaman itoe maksoednja sama dengan „kawan" dalem bahasa Melajoe sekarang ini, itoe „teman" „kontjo" dan „pono" oebahan dari „po-" seperti dalem perkataän „poronjai". Memang „Parepat ponokawan" bermaksoed „Raad poro kontjo" atau dalem djaman ini „Volksraad".

Kjai Semar jang djadi Voorzitter. Gareng dan Petroek jaitoe lid. Mendjadi wektoe saja misih djadi lid Volksraad, jaitoe seperti Petroek atau Gareng. Boeat djadi Petroek badan saja ada koerang tinggi, djadi saja rasa wektoe saja djadi lid Volksraad, boleh disamakan Gareng.

Ardjoeno tida membikin apa-apa sabelon beremboek dengan Parepat Ponokawan, pertama jaitoe dengan Kjai Semar, Voorzitter Volksraad pada djaman itoe. Kalau Kjai [illegible]nar, jaitoe soeara rajat, „stem van het volk" tida [illegible]akat Ardjoeno tida bakal melandjoetkan kahend[illegible]. Dari itoe [illegible]alang menjritakan koewasa Semar, voorzitter Parepat Ponokawan, itoe amat besar, sering lebih dari pada prentah Batara Goeroe, artinja soeara ra'jat pada djaman wajang poerwo dikarang, dianggep sekali olih Radja-radja, atau boleh dibilang djoega: pada djaman koeno perentah negeri misih „democratisch".

Semoea ini perloe saja tjerikan boeat menandakan atoeran „raad" itoe tida tjoemah di Europa sadja, tapi dipoelo Djawa sini djaman doeloe soedah ada „parepat" jang boleh disamakan dengan „raad".

Adapoen parepat kami toea-desaraad- ilangnja baroe pada djaman „Cultuurstelsel". Ini cultuurstelsel ada baiknja djoega, jaitoe boeat mengadjar orang Boemipoetra tida tjoema menanem boeat kaperloean sendiri sadja seperti padi dan djagoeng, tapi djoega menanem tom, teboe, koffie dan sesemanja! „als geleidelijke overgang van de producten tot de geld-huishouding".

Akan tetapi Cultuurstelsel itoe sanget mengobah keadaan didesa. Orang desa tida mengerti maoenja obahan ini dan dari sebab „parepat kamitoewo" djoega tida mengerti, ia tida sanggoep melandjoetkan prentah Negri dan minta brenti dari djabatannja.

Hal semoea ini soedah saja seboet dalem praeadvies saja, djadi tida perloe saja tjeritakan dengan pandjang.

Barangkali ada jang mendjawab oleh karena peratoeran „parepat kamitoea" soedah begitoe lama ilangnja djadi mengoeatirkan kalau sekarang diadakan desaraad, orang desa bakal tida mengerti maksoednja.

Soedah temtoe pada permoelaan desaraad koerang mengerti, tapi dimana kita bangsa Djawa dalam titisan jang doeloe in de vorige incarnatie soedah kenal dengan peratoeran itoe, saja rasa bakal lekas bisa mendjalankan djoega. Bangsa Theosoof barangkali bilang: Raad desa itoe soedah hidoep dalem dasar fikiran kita leeft reeds in ons onderbewustzijn.

Pada permoelaan, Volksraad djoega koerang mengerti apa jang perloe dikerdjakan olehnja, lebih poela lid-lid bangsa Boemipoetra seperti saja sendiri. Tapi lama-kelamaan, dengan berdjalan, tambah-bertambah pengertiannja, hingga soedah temtoe pada soeatoe hari Volksraad bakal dianggep tjoekoep kepandaiannja boeat didjoendjoeng djadi volwaardig parlement.

Barangkali ada djoega jang memikir orang desa itoe misih begitoe koerang terpeladjar „te weinig ontwikkeld" akan mendjalankan kewadjiban antonomie dan zelfbestuur dengan sempoerna. Tapi engetlah desa itoe tida begitoe berwarna-warna

perloeannja seperti Stadsmeente. Ja, saandenja ada desa jang begitoe besar dengan ingewikkelde toestanden seperti Gemeente Semarang, soedah temtoe perloe pake loerah desa seperti Toewan Ir. De ...gh, dan lid desaraad dengan einddiploma H. B. S. seperti Toewan Voorzitter kita ini.

Sebetoelnja dalem desa semoea jang perloe dikerdjakan hanja eenvoudige toestanden jang ... dalem pengertian orang desa djoega, asal ia tadjem pikirannja, sedang pertjajalah pada saja: orang desa ...ng tadjem engetannja itoe tida koerang.

Adapoen jang mengoewatirkan bisa bikin djatoh desaraad ja itoe kalau raad ini disoeroeh mengerdjakan hal jang ia tida mengerti maksoednja. Hal ini soedah saja tjritakan dalam praeadvies saja. Dari itoe disina ...mah perloe saja bikin oepama sedikit.

Oempama Negri perloe melebarkan djalan desa, atau mengoewatkan djembatan desa, sebab perloe boeat ...rnice ambtenaar-ambtenaar, atau boeat djalan tjikar onderneming. Adanja sakarang desa diprentah sadja ...kan mengerdjakan itoe, atau kalau ada orang dalam ...as desa, ongkostnja diambil dari kas itoe; disebabkan kalau djalan tadi bisa djadi baik, soedah temtoe lebih moedah angkat pekloearan desa, seperti padi, djagoeng, ka pasar; atau bakal ada orang desa itoe jang soeka piara tjikar, hingga menambah kekajaän desa, semoea itoe kaperloean oemoem (algemeen belang.) Sedang sabetoelnja tida tjoemah kaperloean desa itoe sadja, tapi djoega kaperloean onderneming, kaperloean Negri, barangkali djoega kaperloean desa lain jang deket dari desa itoe. Djadi kalau tjomah sadesa jang pikool ongkosnja dari sebab djalan itoe liwat ... daerahnja, itoelah koerang adil. Oleh karena algemeen belang jang perloe mengadakan pekerdjaän ...e. Negri haroes kasih subsidie pada desa, dan onderneming djoega haroes pikoel sebagian dari ongkostongkost. Kalau senantiasa desaraad dipaksa pikool sendirian onkostnja, soedah temtoe lid-lidnja tida moefakat dan lebih baik minta brenti.

Pada pengabisan jang perloe saja tjritakan hal positie kepala desa. Kalau soedah ada raad desa jang berlakoe betoel, soedah temtoe kekoeasaän ada di tangan raad itoe, jaitoe di tangan wakil orang banjak, sedang kepala desa tjomah djadi wakil pemerentah oemoem. Dari itoe kepala desa haroes ditetepkan oleh Negri djoega.

Saja rasa tida kebratan boeat orang desa, sebab koeasa soedah ada di tangannja sendiri. Adapoen koeadjiban kepala dessa djadi ada 2 roepa: pertama melakoekan kahendak Negri Ka 2 melakoekoean prentah raad desa. Dalam persidangan raad desa ia tjoemah mengatoer soepaja persidangan berlakoe dengan baik dan memberi nasehat [leiding geven aan de debatten], djadi sama sadja dengan koeasa Burgemeester Stadsgemeente. Kalau raad desa tida soeka mendjalani nasehatnja, boleh ia mohon poetoesan lebih tinggi [in hooger beroep]. Tapi soedah temtoe hooger beroep ini tida boleh sringkali, sebab mengoewatirkan dihanggep tida pandai memberi nasehat.

Begitoe djoega prijaji B. B. tjoemah boleh memberi nasehat sadja, tida boleh prentah hal keadaan dalam dessa [inwendige dessa-aangelegenheden]. Kalau hendak membri nasehat pada Raad desa, haroes ia bermoesawaratan dengan kepala desa atau kalau perloe, djoega mendjabat lid-lid desaraad jang dihanggep besar koeasanja dalem raad.

Adapoen hal agrarische verhoudingen dalem desa lebih baik saja oeraikan bersama dengan hal economische mogelijkheden voor het ... Javaansch Volk.

DEBAT PERTAMA:

Toean R. M. Oetarjo:

Spreker kata demikian:

Dalam perobahan dessa, maka perloe sekali Raad dessa djoega diadakan, sebab menilik adanja djaman.

Pada permoelaan mestinja djalannja koerang beres, tetapi lama-lama bisa sempoerna.

Hal Loerah dessa.

Loerah jang dapat bajaran, hidoepnja hanja dari wang „djonggol" dan „pantjen" sadja. Dari itoe atoeran terpaksalah loerah moesti hidoep dengan djalan jang koerang baik [rakoes] [Jav.]. Oleh karena itoe baiknja semoea loerah dessa moesti dibajar, meskipoen mareka masih terpilih dan tida boleh dibenoemd.

Dalam pemilihan loerah haroeslah ada satoe Commissie voor de dessa verkiezing.

Pemerentah dessa, oleh sebak ... perhoeboengan sama dengan B. B., m... Jav boleh berkoeasa dalam hal hak tana... ...oekan tan „jasan" itoelah sepatoe... ...an meng djakan tanah-tanah ti... ...lamana ... berhak [individueel ...

Hal padjeg kepala [Hoofdgeld] misti dibebaskan sama sekali.
Sekolahan dessa moesti ditambah lagi. Djikalau tida ada wang, maka baiklah sekolahan tinggi boeat sementara wektoe di ilangkan, dan beanja diperboeatkan pendirian „dessascholen" dahoeloe. Djoega Landbouwconsulenten haroes lebih giat mendatangi dessa-dessa itoe oentoek menjebarnja pendapetan dalam bertjotjok tanam.

Toean Marco:
Beliau menjerang pidato Voorzitter jang dipandang olehnja ada sedikit liwat, sebaliknja spreker kata bahwa soedah selajaknja intellect itoe haroes djadi soeara rajat. Baiklah menengok soeara Indonesia Merdeka, dari pada meremboek hal dessa.
Oleh sebab jang dibitjarakan loear kalangan jang di remboeg, maka pembitjarakan dari sebab soedah liwat wektoe laloe di serahkan:

Toean Sandjojo:
Mareka berkata, bahwa akan memikirkan hal dessa raad itoe, dari pendapatannja dia lebih doeloe kita mempeladjari tjara bagaimana bisa merdeka. Kalau soedah baroelah meremboek dessaraad. Memilih keadaän djaman, kami maka djaoeh dari pada kedjadian. oleh karena soesoenan dessa sekarang ini koerang baik. Kemerdekaän itoe tida terdapat didessa atau sekolahan tapi di loear dengan persatoean.

Toean Dr. Radjiman:
Apa sebabnja dessa roesak?
Pertama lebih baik ditjari asalnja kata „doesoen" Djawi „jang mempoenjai kekoeasaän sendiri [dessa autonomie,] dalam bahasa Djawa:" G e s a n g p i j a m b a q, m e r t o t o a w a k è d é w é"
Hidoep sendiri [autonomie] dan „wewengkon doesoen" itoe senantiasa bergandengan. Lebih landjoet lagi, bilamana orang soeka membatja boekoe Negara Kartagama pada Zaman Modjopait.
Autonomienja dessa pada djaman dahoeloe [koeno] itoe memang adil dan syntetisch. Terliat djoega kealoesannja dalam keadilan [verfijning van het recht]. Oentoek mareka jang mengroesak dessa soedah tentoe dapat tahoe. Boektinja, dalam praeadviesnja Toean Koesoemo-Oetojo soedah diseboet, bahwa roesaknja dessa itoe di adanja Cultuurstelsel. Autonomie dessa-verba[nd] itoe dirobah oleh Toean Adam, sebab B.B h[a]roes bertjampoer tangan baik Europeesch at[au] Inlandsch Bestuur. Kata Toean Adam zend[ing] itoe djoega mengroesak, dan sebetoelnja me[m]bela Cultuurstelsel tadi.
Boeat orang dessa lama-lama koerang penge[rti]annja dan mendjadi bingoeng. Sebabnja Pe[me]rentah menetapkan peratoeran dessa. Dari [itoe] lebih diatoer dessa olehnja, maka lebih roes[ak] kedjadiannja [sojo noto sojo risak Jav]. Dja[di] Cultuurstelsel dan zending [de reveil van h[et] Oosten] itoe aken memperbaiki dessa deng[an] perbantoeannja Pemerintah Agoeng. Rajat la[lu] pépé [Jav] [soort leidelijk verzet]. Inilah bol[eh] dikata b e w u s t z i j n tida onderbewustzij[n] sebab pada siapakah orang misti menanja[...] lam oeroesan desa. pada Zaman koeno. Ber[u]pa Apakah dessaraad itoe, dalam dahoeloe ka[la]. Tida seperti assimilatienja Westersche Instellin[g].

Toean Soeprapto:
Di dessa hanjalah ada sedikit dictatornja. [D]ahoeloe kala soedah ada raad dessa, mendja[di] sekarang djoega dapat diadakan lagi kiesrec[ht] haroes di tetapkan sadja dan loerah diambiln[ja] asal dari moerid sekolah klas II dan tida bole[h] dibenoemd.
Tentang agrarische verhouding, beliau moefak[at] tida diadakan erfelijke induvidueel bezit seba[b] mendidik pembagian tanah-tanah.
Kalau orang dessa tida mampoe mengerdjaka[n] tanahnja sebab koerang wang, maka oran[g] asinglah jang mendesek mareka dengan mem[]belinja tanah-tanah itoe. Baiknja diadakan atoeran comunaal bezit dengan bagian jang tetap [vast aandeelen].

Toean Sastrosoegondo: berkata demikian:
Kepala desa itoe wakil orang ketjil djad[i] djembatannja dalam segala perhoeboengan, da[n] lid schoolcommissie di dessa. Dari itoe haroes lah B. O. minta pada pemerentah mengadaka[n] cursus kepala dessa.

Toean Oemar Sanoesi:
Hal jang terseboet fatsal 17 dan stelling B in[i] soedah pernah di adaken lezing oleh Toean

soedah pernah di adakan lezing oleh Toean Ir. Vreede jaitoe hal loerah.

Adapoen Landbouwconsulenten itoe tida tjakap boeat propaganda sebab koerang bahasa.

Dr. **Sardjito**:

Sekolahan tinggi djoega perloe diadakan berdjadjar dengan Volksscholen.

Koesoemo-Oetojo

membales spreker seperloenja, oleh karena di praeadviesnja soedah diterangken dengen terang maksoednja.

Dalam debat jang *kedoea* toean-toean **Marco** dan **Sandjojo** hanja menerangkan bahoea semoea itoe tergantoeng dalem a z a s [beginsel] nja sendiri-sendiri.

Oemar Sanoesi:

menjamboeng poela bahwa. beliau moefakat bilamana loerah dessa itoe haroes dipilih, sebab orang mesti dapet tahoe dahoeloe candidaatnja, sedang ada berlainan djikalau loerah itoe dibenoemd sebagai wakil Pemerentah.

Hal tambah adjunct Consulenten itoe tida perloe, sebab soedah tjoekoep diserahkan consulenten sadja oentoek toeroet bertjampoer dalam dessa dibantoe oleh Landbouw Commissie.

Dr. Radjiman:

Beliau mengatakan bahwa kemerdekaän keradjaän tida bisa berpisah dengan staat. Induvidueel bezit dalam sesoeatoe pemerentahan ada berlainan dari pada hak communaal bezit seperti maksoednja Tolstoi-partij. Dessa autonomie di hoeboengan itoe bisa ilang, bersifat koelon [Westersch assimilatie]. Adanja kehidoepan dessa itoe sebetoelnja masih dalam wektoe teratoer. Boeat beliau jang dipentingkan maksoed mendirikan industrie goena kunsten d. l. l. [industrialisatie inrichtingen.]

Soeprapto moefakat djoega adanja prijaji raad, sedang hak-hak tanah setoedjoe dengan bagian jang tetap sadja tapi tida boleh ditoeroenkan ka anak tjoetjoe [niet erfelijk].

adviseur Toean R. M. A. A. Koesoemo-Oetojo membales segala pertanjaän dengan pendek, sedang kepada Toean Dr. Radjiman beliau tiada dapat menjaoet sebab ada chawatir di sasarkan [blondrokken Jav].

Oleh karena hal dessa soedah lebih dari tjoekoep dibitjarakan maka *Voorzitter* menjerahkan pembitjarakan kepada Praeadviseur Dr. Satiman Wirjosandjojo goena memberi keterangan tentang praeadviesnja hal *„De Taak der Jongelingschap"*.

Toean Praeadviseur Dr. Satiman berpidato demikian:

In mijn praeadvies is slechts een kort woord aan het standpunt van de jongelingschap ten aanzien van de politiek gewijd, omdat zulk een gevaarlijk goedje als politiek in dezen tijd is, m. i. beter niet in een geschrift bewaard wordt, maar door de bespreking in de ruimte voor een spoedige vervluchting van de materie wordt gezorgd.

De moeilijkste taak, die onze jongelingschap wordt opgelegd is zeker die, waarbij de politieke aspiraties van het volk bevredigd moeten worden. Gelijk bij herhaling op den voorgrond is gebracht, is het einddoel van onstreven de absolute vrijheid van deze landen. Maar iedereen begrijpt dat dit doel niet nabij ligt. ofschoon na een kwarteeuw harden strijd geconstateerd kan worden, dat Indonesië uit den toestand van koloniale exploitatie met batige saldi en matige contigenten opgeheven is tot de hoogte van een deel van het Nederlandsche rijk, dat voornemens is het te eenigen tijd zelfstandigheid te geven, en van dat heugelijke plan bereids blijk heeft gegeven door vertegenwoordigers uit zijn midden te benoemen om de besprekingen aan 's Regeeringstafel aan te hooren. Naarmate wij verder van het beginpunt verwijderd zijn, merken we echter hoe langer hoe meer tegenstand, zoodat het schijnt, alsof deze tweede kwarteeuw doorleeft moet worden in de grootste angst en vrees, alsof het gaan zal hand tegen hand. Geen der twee partijen, die aan den strijd deel nemen, wil een duim breed den grond verliezen, dien zij onder zich hebben; de sini partij ontziet geen middel om den toegang tot het hechte bolwerk te forceeren; de sana partij houdt nauwlettend de wacht, waar de bres geschoten zal worden. In dezen strijd van macht tegen recht, van geweld tegen verstand is de tegenwoordige jongelingschap getuige; eenerzijds ziet ze het opbouwend werk van vele jaren te niet gedaan, anderzijde moed zij erkennen, dat de uitwassen noodig zijn om de logge massa in het zog van den vooruitgang te drijven.-

Welk standpunt onze jongelingschap moet innemen is min of meer een gewetensvraag, die ik evenwel zal trachten te beantwoorden.

poela oleh Voorzitter H. B. B. O. boeat mengoetkan pembitjaraän.
Kemoedian sesoedahnja Voorzitter mengoetjap terima kasih atas kedatengan semoea jang hadlir, maka debat jang pertama di serahkan kepada ...ean:

...o (B. O. Ngawi.)
Beliau memandang koerang perloe berdjalan ...ar batas. Baiklah berdaja oepaja akan dapat mentjapainja maksoed bersama soepaja Indonesia djadi sesoeatoe staat jang bersifat federatief jaitoe staat perkoempoelan bangsa-bangsa di Indonesia. Oleh karena itoe baiklah mengambil motie sadja.

...enarto J. I. B.
Menjamboeng dengan menerangkan hal „Nadjis dan Charam". Pendakwaän bahasa J. I. B. memisahkan golongan dalam ke Islaman itoe tida. Oentoek Indonesia aken bisa lebih kekal bilamana roekoen djadi satoe dapat kedjadian, aken tetapi masing-masing pertama-tama perloe sekali mengindahkan kalangan sendiri dahoeloe, seperti hibaratnja orang bikin roemah misti bikin pintoe, pilar d. l. l.
Djikalau maksoednja J. I. B. hal agama itoe perloe masoek dalam kanak-kanak sekedar dan perloe sekali masoek dalam kalangan pemoeda-pemoeda. Dalam hal kesehatan badan, Islam gandeng djoega dengan adanja kesehatan manoesia.
Tentang perkataän bahwa wang boeat naik Hadji, baik di boeat beli onderneming atau kapal goena berdagang d. l. l. agar bisa memadjoekan Pemoeda Indonesia kelak, itoe sebetoelnja masih banjak lain oesaha.
Adapoen dalam antara pemoeda-pemoeda pada zaman kini sanget banjaklah jang tida menjoekai hal Igama.
Pada hal manakala Islam dapat masoek dalam kalangan pemoeda, maka Pemoeda-pemoeda bisa memfihak boedi jang baik. (terseboet dalam kitab Soetji ajat 19).
Aken memasoekkan hal Igama itoe setjara perlahan-lahan jang patoet dilakoekan oentoek leider dari J. I. B. dengen leloeasa.

...an Danoesoebroto:
Adanja moendoernja pergerakan itoe tida sadja dari Agama Islam dan boekan kesalahannja koran aken tetapi orangnja. Bolehkah kami katakan djikalau dalam kedokteran orang sakit jang dibri makan tablet chinine, kemoedian tida bisa semboeh, kita menjalahken obatnja?

Toean Siswo:
Menerangkan kemeneselannja tentang onderwijs-politiek oentoek Rajat Indonesia.
Oleh sebab beliau belon poeas hatinja maka baiknja tida perloe memikirken Raad Raad d.l.l.
Dari itoe kaoem intellect haroes mengatoer organisatie jang koewat doeloe.

Toean Wirjoprasonto. oetoesan Mohamadijah afd. Solo:
Berkata setoedjoe dengan adanja hal bertjerai (pegat Jav) sebab sebenarnja pegat itoe mendjoendjoeng kemerdekaännja prempoean. Talak itoe soedah sepatoetnja, dalem berkawin. Baiklah Dr. Satiman mempeladjari hal talak.
Kalau di doenia tida ada atoeran bertjerai, maka koerang sempoernanja, sebab kalau tida ada pegat itoe sama dengan ratjoen.

Oetoesan H. B. Mohamadijah:
Menerangkan tentang takajoel [bijgeloof].
Aken meliat orang jang berigama Islam itoe tida sadja dipandang jang mlarat atau kaja, sebab Islam jang betoel itoe aken didapat berhoeboeng dengan waktoe dan tempatnja djoega.
Adapoen perkara doenia dan acherat itoe haroes dipikirkan dengan kodrath allah. Ingatilah perintah Kandjeng Nabi Mohamad s. a. w. jaini: „Beladjar itoe membri adjar" Mendjadi igama itoe haroes disiarkan kapada siapa djoega. Hal naik hadji itoe termasoek dalam roekoen Islam jang ke lima.

Afd. B. O. Solo:
Baiklah pemoeda kita mempeladjari bahasa sendiri dan adat istiadat, sebab kalau tida, bisa djadi loepa (pangling Jav) Adapoen hal cultuur moefakat di selidiki diroemah sadja dengen sendirian.

Toean Dr. Sardjito:
bertanja dengan menilik statistiek adalah 50 orang jang dapat loeloes dari midrasah? Oentoek mendjoendjoeng bangsa haroes berdaja oepaja tambahnja orang jang terpeladjar dahoeloe.

Toean Soekarpo:

Hal non-coöperation dari Britsch India itoe hanja bersifat propaganda sadja, djoega sedemikian hal economie; haroeslah diterangken jang lebih landjoet. Bagimana sikap kami di Indonesia tentang itoe? Beliau blom dapat melakoekan.

Hal igama boeat anak boemi tida ada wektoenja sebab tjoema aken „ngawoelo Allah" sadja.

Toean Praeadviseur Dr. Satiman:

membales sprekers dengen membri nasehat kepada J. I. B., oleh karena pemoeda dalem golongan itoe masih blom tjoekoep oemoer semoea. Tjita tjita aken memadjoekan bangsa itoe bermaksoed baik djoega akan tetapi practijknja tida bisa selama banjak pemoeda jang masih berilmoe „njolong dan ngintip" (Jav).

Hal pegat itoe practijknja gampang sekali, karena bisa kedjadian dalem satoe hari djoega.

Toean Mr. Soejoedi: berkata tida bantah aken tetapi mejakinkan bahwa pendapetan rapat ini termasoek dalem dirinja bagimana akan mentjapainja „waardig volksbestaan".

Hal non-coöperation tentang publieke lichamen itoe tida berhatsil; politieknja mesti diberi tahoeken setjara critiek kepada overheid, dimana tida betoel kemoedinja (beleid) Ini djoega boleh dikatakan selakoe non-coöperation.

Kira djam 12 siang maka openbare vergadering ditoetoep oleh voorzitter, dan laloe meneroeskan rapat tertoetoep.

Besloten vergadering.

Jang hadlir H. B. dan 22 oetoesan Tjabang-tjabang B.O.

Dalam rapat jang tertoetoep membitjarakan hal voorstel-voorstel.

Kemoedian vergadering memoetoes, dan menerima:

a. mengadakan 2e Secretaris dari Hoofdbestuur B.O. jang di gadjih. 2e Secretaris sambil berdjalan Propaganda tapi haroes ambil orang jang merdeka, dan meligi bekerdja dalem kalangan B.O.

b. Boedi-Oetomo misti mengadakan ondersteuningsfonds.

K[illegible]nja Congres jang ke XVIII aken diadakan di [illegible]andoeng pada boelan April 1927.

Oleh karena soedah liwat wektoenja maka rapat ditoetoep oleh voorzitter dan aken meneroeskan malemnja openbare vergadering pada djam 9 sore.

3e Congres avond.

Saptoe malem, 3 April 1926.

Pada djam 9 sore vergadering jang dikoendjoengi oleh beberapa golongan, maka rapat diboeka poekoel oleh voorzitter Hoofdbestuur dengan mengoetjap trima kasih atas kedatangan semoea jang berkoempoel, laloe pembitjara'an diserahkan kepada praeadviseur Toean *R. M. A. A. Koesoemo-Oetojo* goena merentjanakan hal „Economische mogelijkheden voor het Javaansche volk."

Pidatonja beliau seperti dibawah:

Toean Voorzitter, Njonjah-njonjah dan Toewan-toewan jang terhormat.

Kemaren malem wektoe saja menerangken pendapetan saja hal obahan perentah desa saja ada bikin ketawaän sedikit. Ini malem akan meremboek hal miskinnja bangsa kita orang Djawa, dari itoe saja tida bisa ketawa sama sekali. Toewan Voorzitter! Kalau saja enget kesoesoehan orang ketjil, saja menangis dalem batin, menangis sebab begitoe banjak bangsa kita jang meskin, begitoe banjak bangsa kita jang tjomah bisa makan sadja, tapi tida bisa toeroet memenoehi kasenengan hati seperti bangsa lain-lainnja.

Pada permoelaan saja haroes mengingatkan apa jang di pinta oleh Hoofdbestuur B.O., jaitoe: Hal Economische mogelijkheden voor het Javaansch volk, jang pendapetan saja bermaksoed: Apakah adat poesaka kita orang Djawa mengadakan pengarepan bakal bisa menambah kekajaän negri (economische kracht) dan ap[illegible]kah jang perloe dikerdjakan boeat mendapat maks[illegible] itoe.

Dari itoe praeadvies saja menjeboetken termash[illegible]nja orang Djawa djaman doeloe kala. Djaman Modjopait tida perloe saja seboet; kita orang semoea tao Modjopait keradjaän besar dan kaja. Boleh djoega orang bilang betoel begitoe, tapi itoe djaman agama Boedha. Djadi berlainan sekali dengan djaman Islam sekarang ini. Dari pada itoe jang saja tjritakan dalem praeadvies pendapetan Prof Veth pada djaman keradjaän Demak. Pada djaman itoe orang Djawa misih termashoer brani berdagang, brani berlajar, brani pindah ka tanah sabrang boeat tjari tambah pengidoepan (ondernemende handelaars, stoute zeevaarders en onverschrokken kolo-

e n).
sekali, sasoedah kraton Djawa dipindah ka
dan Kartasoera, ja'itoe djaoeh dari tepi laoet,
dengar lagi hal kebranian orang Djawa ini.
kali sebabnja ja'itoe Pemerentah loehoer molai
itoe berdiam djaoeh dari tempat berdagang
erlajar, djadi koerang memfikirnja hal itoe. Molai
Padjang itoe saja kira tjomah hal peroesahan
sadja jang dibesarken oleh Pemerintah anak
. Dari itoe lama kelamaän poelau Djawa djadi
jaän orang tani (landbouwstaat). Lebih poela se-
O. I. C. mengadaken peratoeran Contigenten-
sel, jaitoe segala padjek haroes dibajar beroepa
earan tanah seperti padi, mritja, nila dan sesama-
Pada djaman itoe Boepati-boepati haroes menang-
orang ketjil soepaja tanemi tanahnja, lebih ba-
lebih baik. Siapa jang bisa masoekkan perolehan
banjak, itoelah jang dapet terima kasih.
ari itoe Boepati-boepati dengen prijaji-prijajinja
kepala-kepala desa amat perloeken soepaja se-
a orang mendjadi orang tani agar bisa masoekken
ngent banjak. Siapa berdagang atau berlajar, tida
toeroet mengadaken padjek beroepa padi, nila
sesamanja, djadi dihanggep orang jang koerang
. Pada Djaman itoe perkataan djawa „tani" molai
maksoed „orang jang menoeroet prentah Negri" dan
ja orang tani" bermaksoed „saja orang baik. Sau-
gar dan orang berlajar dihanggep orang koerang
ik.

Pada djaman itoe djoega, molai ada atoeran communaal bezit jang dinamai tanah koelèn, norowito, djangan dan sesamanja, jaitoe membedakan dengan ah jasan, tanah troekan dan sesamanja (individueel bezit) Lebih banjak tanah jang ditanami ih banjak contingent. Dari itoe perentah Djawa tjari al, soepaja semoea sawah senantiasa ketanaman, angan sampe ada jang tinggal bero. Siapa jang pigi rdagang atau berlajar sementara lama, tanahnja jasan kasihkan pada orang lain agar djangan tinggal bero. alau ia soedah poelang di desanja dan minta oesaha ah lagi, ia dibri sabidang tanah lain. Demikianlah olai ada communaal bezit.

Peratoeran ini dilandjoetken djoega pada djaman Cultuurstelsel, sebab pada djaman itoe djoega erloe sekali semoea sawah ketaneman, djangan sam- e ada tinggal bero. Cultuurstelsel ini baroe dihilang- en sama sekali atas taneman teboe koerang lebih dalem taoen 1880. Dari itoe dalem praeadvies saja seboet hingga ± 50 taoen sampe sekarang orang Djawa dipaksa boeat djadi orang tani.

Sesoedahnja taoen itoe tida ada paksaän lagi; tapi di segala tempat jang djaman, doeloe diwadjibkan mengadakan padi, nila, goela dan sesamanja, sawah-sawah soedah didjadikan communaal bezit semoea.

Jang tida ada communaal bezit ja'itoe di Residentie lima Banten, Betawi, Priangan, Besoeki dan Madoera; di lain-lain Residentie sawah jang baik-baik ampir semoea communaal. Tjomah sawah jang baroe-baroe, jaitoe kebanjakan sawah jang koerang baik, dan tegal-tegal misih tetap djadi individueel bezit (jasan, troekan enz). Ditanah Goepermenan poelau Djawa ada 15 residentie jang dengan indiv. bezit ada 5, djadi Residentie dengan Comm. bezit ada 10, ja'itoe lipet 2 communaal tertimbang dengan indiv. bezit.

Sawah communaal ja'itoe kepoenjaän desa, jang dibagai antara semoea orang heerendienst sadesa (koeli, sikep, gogol), tapi tjomah boleh oesahakan sendiri atau sewakan sadja, tida boleh djoeal pada orang lain.

Djiwa orang boemi di poelau Djawa dalem taoen 1880 ada ± 20 millioen, sedang sekarang soedah ampir 40 millioen, jaitoe dalem 45 taoen soedah ampir djadi lipet 2. Oleh karena adanja tanah communaal tida toeroet bertambah djoega, djadi bagian orang heerendienst sekarang boleh dibilang rata-rata tjomah separo dari pada dalem taoen 1880 d. i. versnippering van het grondbezit. Memang ada banjak orang heerendienst jang sekarang bagiannja sawah tjomah 1/2 1/4, 1/5 baoe dan koerang lagi, jang setaoen tjomah bisa kloear bruto f 50, f 25 atau f 20, ja'itoe sama sekali tida tjoekoep dimakannja.

Maskipoen begitoe, ampir semoea orang dessa ingin dapet bagian sawah communaal, sebab biarlah trima atau tida trima bagian itoe, pakerdjaän desa jang soenggoeh berat, sama sadja.

Dari itoe boleh dibilang Orang Djawa terpoeloet oleh wang f 50, f 25 atau f 20.— setaoen boeat tinggal di desanja, sebab kalau ia pigi soedah temtoe bagiannja sawah dibrikan pada orang lain.

Tjatjatnja communal bezit, jaitoe orang tida merasa mempoenjai tanah (lebih poela memang sring digilir tiap-tiap 1 sampe 5 taoen), djadi tida soeka memperbaiki tanah itoe, sebab kalau ia soedah kloear ongkost akan memperbaiki, kemoedian tanah tida djatoeh di tangan anaknja, tapi dikasihkan pada orang lain saja. Memang betoel kalau comm. bezit dibikin tetap, dibagi boeat selama idoep jang poenja, tjatjat

..koerangnja, tapi maskipoen begitoe misih koerang ..ahnja sebab, pertama orang tida bisa gadeken ..lau kebeloelan kekoerangan wang; kedoea tida bisa ..eal tanahnja kalau ia lebih soeka pindah dari desa-.., atau lebih soeka bekerdja lain dari pada tani.

Betoel djoega adanja sekarang jang mempoenjai wang ..njak ja'itoe bangsa asing, djadi mengoeatirkan kalau ..ng Djawa bisa djoeal tanahnja. Tanah-tanah itoe ..atoeh di tangan bangsa asing. Tapi kita haroes inget ..sih ada wet jang melarang itoe dan kalau orang asing ..elinja dengan pake topeng orang Djawa, itoe bisa ..larang asal sadja K. Gouvernement soeka mengadakan ..rangan itoe. Lain dari pada itoe jang amat perloe ..ingeti ja'itoe: Gouvernement: c'est prevoir, artinja: ..rang pegang keradjaan jang perloe sekali mengingati ..emoedian hari.

Adapoen tjatjat comm. bezit jang besar sendiri, ja' ..e orang tida boleh beli communaal bezit. Dari itoe ..rang tani tida bisa melebarkan tanahnja, oleh kerena .. desa comm. semoea sawah jang baik-baik soedah ..jadi comm. djadi tida bisa dibeli. Dari itoe kalau ..rang jang memang soeka oesaha tanah jang lebih lebar, ..rpaksa ia tjomah sewa sadja, atau kalau beli, tjomah ..isa beli di tempat jang misih ada jasan, djaoeh dari ..omahnja.

Siapa sewa sawah seringkali ditipoe oleh orang ..ng sewaken, sedang sawah jang djaoeh dari roemah-..ja, ia koerang soeka, sebab amat banjak ongkost ..oeat mengoesaha sendiri, sedang kalau ia mengada-..an wakil di sana, ia koewatir bakal ditipoe djoega.

Oleh karena semoea itoe, orang tani di desa com-..munaal, tida bisa membesarkan pakerdjaannja, sedang ..oena economiesche kracht poelo Djawa haroes diatoer, ..emoea orang soepaja bisa membesarkan pakerdjaän ..ang disoekai olehnja, i e d e r n a a r z ij n e i g e n ..e i g i n g e n. Toekang besi, toekang kajoe, toekang ..pa sadja, bisa membesarkan pakerdjaännja, saudagar ..batik di Soerakarta dan Pekalongan, saudagar mas in-..en di Pasar-gede dan saudagar rokok di Koedoes, ..emoea bisa membesarkan dagangannja, asal sadja ia ..tregep dan bisa pegang wang, tjomah bangsa tani di ..empat comm, sadja terpaksa tinggal djadi tani ketjil.

Dari sabab semoea itoe jang saja pandang djadi ..halangan besar sendiri atas kita orang Djawa aken ..menambah econ. kracht jaitoe peratoeran comm. bezit. Kalau orang tani djoega bisa menambah kepoenjaän-..ja tanah, hal dagang, hal pertoekangan, hal berlajar, ..oleh orang Djawa bakal toeroet tambah besar djoega dan bangsa kita Djawa bakal kombali lagi seperti djaman koeno, jaitoe djadi bangsa jang brani berdagang, brani berlajar dan brani pindah ka tanah sabrang boeat tjari tambah kekajaän.

Praeadviseur R. M. OETARJO

Mengoeraikan praeadviesnja hal „Coöperatie" goena mentjapai „E c o n o m i s c h e o p h e f f i n g v a n d e I n d o n e s i e r" seperti berikoet:

Er zijn weinige onderwerpen, welke in den laatsten tijd zooveel pennen in beweging hebben gebracht, zooveel belangstelling hebben genoten en genieten als de economische opheffing van den Indonesjër. Een verblijdend teeken is, dat vooral in de laatste maanden de landskinderen zelve een daadwerkelijke belangstelling voor dit volksbelang, het fondament van de menschelijke samenleving, hebben getoond. Werd tijdens het Economisch Congres, geleid door den bekenden Dr. Soetomo in 1924 te Soerabaja gehouden het economisch vraagstuk van verschillende zijden belicht, door de in December l. l. te Weltevreden opgerichte „Nationaal Economische Stichting Indonesia" en „Boedi-Oetomo" wordt dit probleem ernstig in studie genomen ten einde tot eene bevredigende oplossing te geraken. Voegen wij hierbij nog de artikelen in de Locomotief van de hand van den oudregent Oetoijo en den-econoom Abdul Djalel en „last but not least" het feit dat dit onderwerp op het programma van dit congres niet ontbreekt, dan mag veilig worden aangenomen dat het economisch probleem is: d e v r a a g v a n d e n d a g.

Inderdaad heeft de vraag mij sedert lang beziggehouden op welke wijze de economisch zoo achterlijke Indonesische bevolking op hooger peil zou kunnen worden gebracht.

Het ligt geenszins in de bedoeling om U van avond [illegible] bezig te houden met diepgaande economische besp[illegible]gelingen, nog minder den juisten weg te tracee[illegible] langs welken het Indonesische volk tot den geluksta[illegible] of welke de utopisten zich droomen, dient te word[illegible] geleid.

Het is slechts een flauwe poging om den juist[illegible] weg te vinden.

Wanneer wij de methoden in verschillende land[illegible] toegepast om de bevolking op den economische[illegible] ladder hooger te doen op klimmen, de revue late[illegible] passeeren, dan zien wij dat schier overal de aloud[illegible]

...tie eene eerste plaats inneemt.

...peratie vormt de grondslag van de geheele ...elijke samenleving Coöperatie is dan ook geen ... van het menschelijk vernuft zij is even oud ... menschelijk geslacht zelve; zij is de uiting van ...eel, dat door semenwerking van krachten, ka- ...eigenschappen en kundigheden kan worden ... wat door elk individu op zich zelf onmogelijk ...in te betalen.

...eenvoudigste voorbeeld van coöperatie is wel ...ezin, waarin man, vrouw en kinderen in de huis- ...lijke bezigheden elkander bijstaan.

...onze maatschappij bestond coöperatie van ouds- ...en wellicht vroeger meer dan thans; het nog ...are „sambatan" stelsel bij de bewerking van sa- ...en bij huizenbouw is hiervan het bewijs.

...n het woord coöperatie wordt tegenwoording ...wel een gansch andere beteekenis gehecht als in ...bovenaangehaalde voorbeeld. Spreekt men thans ...coöperatie, dan bedoelt men: samenwerking ... degenen, die, alleen staande, te zwak ...den zijn om met voordeel te arbeiden ...einde uit een bedrijf meer voordeel ...kunnen trekken.

...en juiste omschrijving is niet wel mogelijk. Daar- ...heeft het spraakgebruik nu eenmaal te willekeurig ... het woord coöperatie omgesprongen. Wel kan ... eenige grondslagen opnoemen welke aan het ...ip van coöperatie eigen zijn.

...zo zou men een naamlooze vennootschap inderdaad ...coöperatieve vereeniging kunnen noemen, echter ...in den zin, zooals wij thans onder coöperatie ...staan.

...en naamlooze vennootschap toch brengt ...itaal bijeen, met de aanwending waarvan winst ...dt beoogd. De deelhebbers blijven veelal passief; ...laten de exploitatie van hun bedrijf over aan spe- ...l daartoe aangewezen personen. Men laat dus an- ...en voor zich verdienen. Coöperatie is zelfwerk- ...mheid.

...Het bijeen-brengen van geld door de deelhebbers ...at niet zoo zeer op den voorgrond als wel het bij- ...gen in persoonlijke eigenschappen, arbeidskrachten. ...ndigheden, karaktereigenschappen, credietwaardig- ...d, dan wel productie middelen of producten van ... arbeid; alles met het doel om samen te handelen ...samen te verdienen.

Welke uitgebreidheid de coöperatieve beweging in het buitenland sedert heeft aangenomen en welke in- vloed daarvan op de volksontwikkeling is uitgegaan, moge uit het ondervolgende blijken.

In Europa dateert de coöperatie van den aanvang der 19e. eeuw.

In Engeland, de bakermat van de coöperatie, werd in 1814 door Robert Owen de eerste coöperatieve fabriek opgericht. De arbeiders aan die fabriek waren tegelijk de eigenaars om zoodoende de winst, waarmee anders de fabrikant of onder- nemer gaat strijken, door de arbeiders zelf te doen deelen. Evenwel met deze eerste vereeniging van productie coöperatie was het niet voorspoedig gegaan. Reeds 3 jaar na de oprichting moest de fabriek wor- den opgeheven. Voor een groot deel was dit te wijten aan de arbeiders zelven. Deze soort van coöperatie toch stelt de hoogste eischen aan de deelhebbers. De leiding moet noodzakelijk berusten bij een klein deel der leden, terwijl van de anderen onverbiddelijke ge- hoorzaamheid wordt geeischt. De eerste coöperatoren wilden de door henzelven gekozen leiders niet gehoor- zamen, weigerden het hooge loon te geven, dat de leiders verdienden, zoodat deze al spoedig naar de particuliere fabrieken overgingen.

Met de eeerste consumptieve coöperatie vereeniging, welke 30 jaar later eveneens in Engeland door eenige arme wevers te Rochdale in het leven werd geroepen is het beter gegaan. Zij brachten een kapitaaltje van f 300.— bijeen, uit bijdragen van 10 cent per week, waarmede zij hun vereeniging, genaam „The Equitable Pioneers of Rochdale" begonnen. Met het bijeenge- brachte kapitaal werd een klein winkeltje van artikelen van dagelijksch gebruik voor de leden geopend. De zaak nam op, zoo dat ruim 40 jaar later (1888) de vereeniging met hare 11000 leden reeds een kapitaal van 4 millioen gulden bezat. Op voorbeeld van deze vereeniging werden op andere plaatsen ook dergelijke vereenigingen opgericht. In 1863 hebben de besturen dezer vereenigingen zich aaneengesloten en een nieuwe centrale vereeniging gesticht met den naam van: Wholesale society, waarvan het doel was om inkoopen in het groot te doen en de ingekochte waren dan weer te verdeelen onder de aangesloten winkelvereenigingen. In 1901 waren ongeveer 1460 vereenigingen aangeslo- ten met 1,800.000 leden.

De Wholesale society kocht in dit jaar 230 millioen gulden aan verschillende waren in: de totale omzet

Zij bezit behalve een vloot van 5 stoomschepen om verschillende waren uit alle deelen der aarde te halen, nog eigen fabrieken, die 35 millioen aan producten voortbrengen en een eigen bank, die ongeveer 500 millioen jaarlijks uitbetaalt.

Jaarlijks worden congressen gehouden, een groot dagblad wordt verspreid en aaneengesloten vormen zij binnen den staat een macht van geen geringe beteekenis.

De grondregels, waaraan de Engelsche coöperatie haar bloei te danken heeft zijn de volgende:

1. De verkoop geschiedt steeds à contant, waardoor de vereeniging nooit van z. g. kwade posten te lijden heeft.

2. Verkoop tegen gewone winkelprijzen, nooit lager, zoodat de vereeniging nimmer van concurrentie met particuliere winkels kan worden beschuldigd en een behoorlijke winst wordt gemaakt. Den leden en vooral hunne vrouwen wordt steeds ingeprent, dat het in hun eigen voordeel is om in hun eigen winkel te koopen en te blijven koopen, ook al hebben de particuliere winkels hunne prijzen verlaagd om den coöperatieven winkel dood te drukken door „Under-selling".

3. De winst wordt verdeeld onder de deelhebbers naar verhouding hunner inkoopen en niet naar de hoeveelheid hunner aandeelen. Hoe meer de leden in hun winkel koopen, zoo veel te grooter bedraagt ook hun aandeel in de winst.

4. De boekhouding is geheel voor de leden openbaar, zoodat ieder lid zich ten allen tijde van den stand van zaken kan overtuigen.

Niet alleen in Engeland, doch ook in de overige Europeesche landen heeft de coöperatie eene belangrijke plaats in de staatshuishouding ingenomen. Het coöperatief beginsel is sedert op schier alle soorten van bedrijf toegepast.

Zoo werd in Duitschland reeds in 1849 door Hermann Schulze in Delitzsch de eerste vereeniging van handwerkbazen of kleine fabriekanten gesticht, met het doel om gezamenlijk grondstoffen voor hun bedrijf in te koopen. (Rohstoff-und Magazin genossenschaften).

Voorts zijn er coöperatieve credietvereenigingen, levensverzakeringen bouwmaatschappijen enz. te veel om op te sommen.

Afzonderlijke vermelding verdient nog de landbouwcoöperatie in Nederland.

De toepassing van de kunstmest in den landbouw heeft niet weinig bijgedragen tot de invoering van eene nieuwe organisatie in het landbouwbedrijf.

In den beginne betrok ieder boer de benoodigde mest direct van de handelaars. Hierbij deden zich twee tot nog toe ongekende bezwaren voor. In de eerste plaats was het den landbouwer onmogelijk om de waarde van de kunstmest te bepalen en staat derhalve bloot aan bedrog van de zijde van den fabrikant en den handelaar. Dit geschiedde op zoo'n groote schaal, dat de boeren besloten hadden om gezamenlijk bij groote partijen mest aan te koopen, de monsters vooral door een landbouwproefstation te doen onderzoeken en den prijs naar de samenstelling te regelen.

De vereeniging van dezen aard in de gemeente Lonneker moge in het kort eene afzonderlijke beschrijving vinden.

Het landbouwbedrijf in de gemeente Lonneker is hootdzakelijk klein bedrijf. De boerderijen zijn van 5—7 H. A. met 6 tot 10 koeien op stal. Het land wordt meestal alleen door den boer met zijn gezin bewerkt.

In 1892 begonnen de landbouwers met den eersten coöperatieve aankoop van kunstmest. De werking dezer vereeniging was zeer eenvouding. Iedere maand had een bijeenkomst plaats van de leden. Ieder gaf de hoeveelheid op, welke hij noodig had, waarna de aldus verkregen bestelling publiek werd aanbesteed. Bij aankomst van de mest moest ieder boer het door hem bestelde zelf uit den wagon in ontvangst nemen en contant betalen.

Het groote bezwaar van deze werkwijze was, dat alleen bemiddelde boeren konden profiteeren, terwijl de minder bedeelden het niet aandurfden om geruimen tijd van te voren eene bestelling te doen, daar zij niet de zekerheid hadden, dat zij bij aankomst der goederen over voldoende contanten beschikten om den koopprijs te betalen.

Aangezien het juist te doen was om de kl. boeren te hulp te komen, werd nadat de vereeniging al vier jaar had geloopen, besloten om eene opslagruimte te bouwen, waarin de kunstmest steeds voorradig zou zijn en om de kleinere boeren aan geld te helpen werd aan de vereeniging een leenbank verbonden.

Begonnen in een gebouwtje van 80 M² is de „Coöperatieve Landbouwersbank en Handelsvereeniging" „zoo heet deze vereeniging, thans in het bezit van een gebouw van 1300 M2, hetwelk meer dan f 60,000,- heeft gekost; bovendien bezit zij een door motorkracht gedreven molen, waarvan de aanlegkosten ruim

00.— hebben bedragen. De leden zijn verplicht
n aandeel van f 5.— te nemen, welk bedrag in
...delijksche termijnen van f 1.— kan worden
. Zij zijn hoofdelijk en voor het geheel voor
...den der vereeniging aansprakelijk.

verdeeling van de winst is als volgt: 50 pCt.
gebruikt voor het vormen van een fonds, dat
moet tot de bevordering van de welvaart der
; dit fonds blijft eigendom der vereeniging, zoo-
, die uit de vereeniging treden, hierop geen recht
. 25 pCt. wordt gestort in het reserverfonds.
Ct. wordt over de aandeelen verdeeld.

invloed, welke van deze vereeniging op het land-
bedrijf is uitgegaan moge blijken uit onderstaand
uit: Mr. E. M. Meyers. Landbouwcoöperatie in
gland:

et is door de veelzijdigheid der coöperatie dat de land-
rende stand te Lonneker in de laatste 10 jaar enorm
uitgegaan is. Terecht kon op de jaarvergadering
Landbouwersbank in Maart 1906 verklaard worden:
anneer wij ons even den toestand van voor 1896
erinnering roepen, dan valt het ons op hoe bij
an boeren, waar destijds 3 à 4 koetjes nauwelijks
den worden onderhouden nu 7 à 8 en bij sommige
s 10 tot 15 flinke koeien op stal staan. Hoe
cheidene boerenwoningen, welke destijds aan
n de heide lagen, nu omringd zijn van prachtige
den, hoe in die woningen, waarin men vroeger
rige, stinkende potstallen vond, waarin geen koe
delijk te houden was, nu frissche, gezonde groep-
llen worden aangetroffen".

Meer en meer zijn de coöperatieve aankoopveree-
gingen de noodzakelijkheid gaan erkennen om zich
eeën te sluiten en alles rechtstreeks van de produ-
nten te betrekken. Deze behoefte werd levendig
oeld toen in 1899 het consortium dat zich den
eenverkoop van de Staszfurter kalizouten had weten
verzekeren een circulaire verspreide, waarin medege-
eld werd, dat in het vervolg niet meer aan coöperatieve
eenigingen of onder controle van landbouwproel-
ons zou worden geleverd. Door de aankoopveree-
ngen werden daarop pogingen in het werk gesteld tot
amenlijken aankoop voor heel Nederland, welke
gingen geleid hadden tot de oprichting van het
g. Centraal Bureau tot den aankoop van landbouw-
noodigheden voor heel Nederland. Onmiddellijk daar-
erd bovengenoemde circulaire van het consortium
ken.

Het zou ons te ver voeren om van de Nederlandsche landbouwcoöperatie eene verdere beschrijving te geven. Evenwel mag niet onvermeld worden gelaten dat de productie en credietcoöperatie daar eveneens een groote vlucht hebben genomen. Men heeft er zelfs coöperatieve suikerfabrieken. Mijnheer de Voorzitter bij velen der toehoorders rijst nu al de twijfel of die coöperatie, waar het in Europa zoo schitterend gaat wel ooit in ons Indonesië wortel kan schieten, wijl het ons allen genoegzaam is bekend, dat de Maatschappelijke structuur, de aanleg en het ontwikkelingsniveau der bevolking ginds van een gansch ander beeld is dan hier.

Veroorloof mij dan nog een korte schets te geven van de coöperatie in Britsch-Indië, een land met eene bevolking wier aard, zoo al niet geheel, dan toch meer de Indonesische nabij komt.

Van de talrijke soorten van coöperatie is in Britsch-Indië de credietcoöperatie domineerend. Het over groote deel der Indische landelijke bevolking is wanhopig arm. Bij de Indiërs is schuld iets gewoons: men wordt met schuld geboren en men sterft er mee; de zoon erft met de ouderlijke bezittingen ook hun schuld over.

De voornaamste doeleinden waarvoor leeningen worden verstrekt zijn dan ook aflossing van oude schulden en inlossing van verpande gronden.

Over het algemeen heeft de credietcoöperatie zich snel uitgebreid; in de laatste 5 jaren is het aantal vereenigingen van 23.000 toegenomen tot 45.000; het aantal leden van 851,000 tot 1516,000; het bedrijfskapitaal van 68 tot 133 millioen rupees.

Vermeldenswaard is dat het coöperatief beginsel is toegepast bij schier alle soorten associaties. Zoo heeft men coöperatieve vereenigingen van ouders en voogden met het doel een internaat vooor de schoolgaande kinderen te exploiteeren. In de Punjab heeft men coöperaties voor reboisatie en irrigatie; Bengalen heeft anti-malaria vereenigingen; in de Centrale Provincies zijn coöperatieve vereenigingen voor het uitroeien van wilde varkens.

De resultaten van de coöperatieve beweging in Britsch-Indië moge uit het ondervolgende duidelijk zijn:

De registrar H. Galvert schreef in de Internationaal review of Agriculrural economies:

„Personen met socialen zin zijn aangemoedigd op den voorgrond te komen in arbeid voor hun naasten. Anderen in wie leidersgaven sliepen, is de gelegenheid gegeven deze talenten tot uiting te brengen. Bij eene

zoo jonge beweging behoeft nog geen balans te worden opgemaakt, maar er zijn teekenen, dat in meer dan een provincie de arme landbouwers beginnen te beseffen, dat zij door middel van coöperatie zich van hun schulden en armoede kunnen bevrijden,, het leger van hebzuchtige woekeraars baas kunnen worden, vrijheid kunnen veroveren in productie en verkoop en aan de menschelijkheid die in hen is kans tot ontplooiing kunnen geven".

Blijkt uit het vorenstaande, dat voor eene naamlooze vennootschap het bijeenbrengen van een groot kapitaal noodzakelijk is het welslagen van eene coöperatieve vereeniging is zonder voortreffelijke persoonshoedanigheden' zonder wederzijdsch vertrouwen, zonder saamhoorigheidsgevoel eenvoudig ondenkbaar.

Het wordt inderdaad lastig, Mijnheer de Voorzitter! De vraag komt bij mij, op of wij in deze richting wel ooit iets zullen bereiken; immers geld hebben wij niet, en aan goede menschelijke hoedanigheden, zijn wij ook al niet rijk.

Doch te wachten, totdat genoemde en andere belemmerende factoren zijn weggenomen, zou een onverstandige politiek zijn. Voor eike nieuwigheid toch, wil zij vasten voet krijgen, al strijdende baan worden gebroken - zij moet haar nut daadwerkelijk aantoonen en als het ware de voetangels en klemmen zelf wegruimen.

Het conservatisme van de landelijke bevolking, het wantrouwen van nieuwigheden is immers niet iets specifieke Indonesisch, het is een verschijnsel, dat zich bij alle volkeren voordeed, een toestand, die belangrijk kan worden worden verbeterd door opvoeding en intensiveering van het volksonderwijs.

Evenals bij ieder ander volk, sluimmert ook bij den Indonesiër het vurig verlangen naar moreel en materieel geluk, En zoo bestaat, vooral in den laatsten tijd meer dan ooit, een streven om coöperatie toe te passen voor de opvoering van de volkswelvaart, en het is de plicht van den tegenwoordigen tijd, dit streven spoedig tot daden te realiseeren.

Evenwel er zijn, gelijk U allen bekend, vele misstanden, waaronder de Indonesische maatschappij gebrukt gaat. De Indonesiër voelt wel, dat zijn arbeid n i e t a l t i j d naar behooren wordt betaald, dat hij zijne producten tegen onevenredig lage prijzen moet verkoopen, dat hij zijn gronden moet afstaan tegen veel te lagen prijs; hij weet wel- dat het daartegenover staat, dat hij vaak exorbitante prijzen moet betalen voor slechte waren, dat hij woekerrente betaalt voor de voor zijn bedrijf onontbeerlijke credieten', hij beseft, dat hij meer geluk zou smaken, als er niet zoo veel was, wat hem tegenwerkte en meer dan eens geeft hij er dan ook blijk van dat hij niet langer misbruikt wenscht worden.

De vraag op welke wijze en op welk gebied coöperatie voor de Indonesische maatschappij nuttig en uitvoerbaar is, moge met het onderstaande worden beantwoord.

Het vorenstaande heeft ons duidelijk doen zien wat men met coöperatie vermag te bereiken en het is mijn heilige overtuiging, dat een goed georganiseerd sociaal-economische beweging als de coöperatieve voor Indonesië moet worden beschouwd als een voornaam middel om de zelfwerkzaamheid der bevolking vruchtdragend te doen worden en met Prof. Boeke neem ik het standpunt in, d a t m e n g e e n m i d d e l m a g v e r w e r p e n, v o o r d a t h e t z i j n o n d e u g d e l i j k h e i d k l a a r b l i j k e n d h e e f t b e w e z e n.

Voorts zij aangehaald uit het artikel:

„Enkele gegevens over coöperatieve beweging in Indië" van de hand van den zelfden econoom, voorkomende in „Koloniale studiën" van April 1923:

„Zijn de sociale en individueele verschillen tusschen de bevolking daar (Britsch-Indië) en hier van zoo essentieele beteekenis voor het slagen van de poging, dat deze hier tot mislukking is gedoemd, dat past die uitspraak eerst, wanneer het experiment met goeden wil, ernst, overleg en geduld en bij herhaling genomen is. Het komt er dus slechts op aan de voorwaarden, die elders succes brachten, hier zoo nauwgezet mogelijk te vervullen.

Bovendien heeft het coöperatief beginsel zijn wonderbaarlijkste resultaten juist te boeken in streken, waar de troostelooze toestanden slechts de meest onverstoorbare optimisten nog hoop op uitkomst lieten.

De eischen, die het aan de belangstellenden stelt, zijn niet zoo zwaar. Zij zijn in hoofdzaak een begin van zelfvertrouwen, van inzicht van onderlinge afhankelijkheid en van wil om zich zelf te helpen. Veel zwaarde zijn de eischen, die het aan de plaatselijke of de directe leiders stelt, Sir Nicholson, die in Britsch Indië de coöperatieve organisatie wetenschappelijk voorbereidde door een uitgebreid onderzoek in binnen en buitenland, verklaarde, dat zijn rapport kon worden samengevat in de twee woorden: vind Raiffeisen. Maar mag men veronderstellen, dat de krachten, die men in Britsch-Indië blijkbaar, heeft kunnen vinden hier geheel ontbreken?

...gegevens, in het bevenstaande vermeld, blijkt ...daarbij niet te hoog moet zoeken. En wat aan ...inzicht en betrouwbaarheid ontbreekt, ...leiding en controle moeten worden aangevuld. ...de eischen, die men aan de organisaties ...moeten vooreerst bescheiden worden gehouden. ...sanisaties moeten de vermogens van de belang...den om door aaneensluiting zich zelf te helpen, ...k ontwikkelen".

...thans de beantwoording van de vraag op welk ...onder de bestaande omstandigheden coöperatie ...k is.

...bij de groote massa nu al dadelijk met coöpe...e beginnen wordt n. b. m. niet raadzaam geacht. ...volking, aan wie men in den loop der tijden van ...llende zijden gouden bergen had beloofd, doch ...ede men slechts teleurstelling mocht ondervinden, ...s zooveel maal voorzichtiger geworden met het ...eeren van nieuwigheden. Men zou thans bepaald ...stbare voordeelen moeten aankomen, wil men ...trouwen van de bevolking voor zich winnen.

...toe is noodig een corps van eere organisators, ...corps zich tot taak stelt de sijstematische voor...g, voorbereiding en verdere uitvoering van de ...satie. Een plaatselijke groep van eere organisators ...t b. v. uit onderwijzers, vooraanstaande ingezete...handelaars en landbouwers, die te goeder naam ...am bekend staan, welke groep nog met raad ...nd wordt door de ambtenaren van speciale dien...die vaak de dessa's doortrekken; als adjunct...ouwconsulenten, irrigatie opzichters e. a. Genoem...ep, waar van de leden uitteraad moeten zijn ...nen met sociale neigingen en belanghebbenden ...rengen een kapitaaltje bijeen, waarmee landbouw...cten worden opgekocht, welke gewoonlijk door ...sen-handelaars met zware winstens worden ver...t, b. v. kapok. De personen, van wie die produc...ten opgekocht, worden nuwkeurig opgeteekend. ...t meergenoemde groep, die dan feitelijk reeds eene ...niging is, worden de opgekochte producten ver...t aan een groot handelaar. De gemaakte winst ...t na aftrek van alle kosten plus nog eene rente...eding voor het aangewende kapitaal (b.v. 10 pCt) ...telijk (B. v. 50 pCt) aan de verkoopers (produc...uitgekeerd, terwijl het overige deel wordt aange...den voor de vorming van een eigen vermogen. De ...schreven verkoopers zijn dan leden geworden van ...vereeniging.

Het is de taak van de eere organisators om gaandeweg de voorvereeniging, te doen uitgroeien tot een ware coöperatieve verkoopvereeniging, hetgeen m. i. reeds eenige jaren na de oprichting kan geschieden. Door de uitkeering van een gedeelte van de winst aan de producenten, toch is het bewijs geleverd, dat de vereeniging hun een tastbaar voordeel aanbrengt, zoodat reeds het tweede jaar zich meer producenten zullen komen aanmelden. Is na eenige jaren reeds voldoende kapitaal uit de gereserveerde winsten gevormd, dan wordt het door de eere organisators bijeengebrachte kapitaal teruggegeven en werkt de vereeniging verder met eigen kapitaal. Het is zaak om het aldus gevormde kapitaal zoo groot te doen worden, dat aan credietbehoeftige leden eene leening kan worden verstrekt en bovendien nog voldoende reserve overblijft. Heeft de vereeniging dit stadium reeds bereikt, zoo kan gevoegelijk tot eene andere wijze van winstverdeeling worden overgegaan.

De eere organisators trekken zich alsdan terug, doch blijven de vereeniging van adviezen dienen.

Een werkwijze als boven geschetst, is door de Tegalsche Afdeelingsbank reeds ten uitvoer gelegd, echter alleen met het verschil, dat de taak van de eere organisators hier door de bank wordt vervuld.

Een korte mededeeling van het door deze bank geëntameerde bedrijf moge hier tot illustratie dienen.

Door den voortvarenden bankadministrateur, den heer Hering, die een open oog heeft voor de sociale taak van de volksbank, werd het plan opgevat om het geven van voorschotten aan bezitters van koffietuinen in het bergdistrict Boemidjawa, het geen toentertijd door opkoopers, meest Chineezen, gebeurde, door de bank te doen gescheiden. Door de opkoopers werden in de maand Januari aan de tuinbezitters voorschotten verstrekt van f 15.— à f 20.— op elke bij den komenden oogst te leveren picol koffie, terwijl deze door de opkoopers weder werden verkocht voor circa f 50.— de picol. Bij de overname der voorschotten door de bank werden de planters verplicht om hun koffie bij de bank in te leveren en door deze te doen verkoopen. Het verschil tusschen den bij den verkoop behaalden prijs en het verstrekt voorschot, zou na aftrek der kosten, transport emballage enz, aan de planters worden uitgekeerd.

In Februari 1925 werd door de bank aan voorschotten betaald totaal rond f 15000.— onder ca 5000 planters. Bij den oogst werden ingeleverd ruim 700

picols, welke gemiddeld ruim f 50,— per picol opbrachten. De kosten voor transport, emballage, gedrukten, salarissen, onderhoud goedang enz, kwamen te staan op f 5.— per verkochte picol zoodat de planter voor ieder ingeleverde picol gemiddeld ruim f 25,— uitgekeerd kreeg. De totale opbrengst bij den verkoop was f 36800.— en de totale uitkeering ruim f 17000,— welk bedrag zonder bemoeienis van de bank in de zakken der opkoopers zou zijn verdwenen.

Thans staat een kapokbedrijf op het program van meer genoemde bank. In het district Slawi (Tegal) wordt door opkoopers f 2,— per 1000 randoe vruchten betaald, terwijl de opkoopers f 95.— per picol kapok maken. Rekent men dat 1000 vruchten 6 kattie zuivere kapok leveren, dan maakt de planter slechts f 35,— per picol, alzoo eene winstderving van f 60,— per picol.

Evenals ieder ander systeem, heeft ook dit zijne tegenstanders. Zij zeggen het werkt niet opvoedend, het verhoogt eer de spilzucht van den Inlander, immers men legt hem een hoop geld in den schoot, zonder dat hij er eenige moeite voor heeft gedaan.

Mijnheer de Voorzitter, mocht er iets van waar zijn, een kern van waarheid is er echter vergeefs in te zoeken. Het interview met den resident van Riouw en Onderhoorigheden, voorkomende in de Locomotief van 2 Maart l. l. zij voldoende om de bewering van de tegenstanders te weerleggen: Ik citeer:

„Evenals zooveel vooraanstaande overheidspersonen dat in de laatste maanden deden (Dr. Rutgers, en Dr. Pekelharing) legde resident Doeve er den nadruk op, dat de verhalen over spilzucht van „den Inlander". ... eer, zeer overdreven waren, Het is in het algemeen onjuist, dat de bevolking het surplus aan geld verdoet aan alle mogelijke luxe-artikelen. Er wordt veel gedaan aan woningverbetering, waarvoor groote hoeveelheden hout en dakijzers worden ingevoerd. De ingevoerde auto's worden grootendeels productief gemaakt voor vrachtvervoer. Voor lichte auto's zijn in het gewest goede verkeerswegen. Het komt niet zelden voor, dat een tuinbezitter, die eert f 80,—á f 200.— in de maand verdiende, het thans brengt tot f 2000.— á f 5000.— Zeker, een deel daarvan wordt verspild aan luxe-artikelen, maar dat is menschelijk. Het grootste deel wordt wel degelijk productief gemaakt en voor zoover dit in verband met de plotselinge opkomst niet mogelijk is — deelingsbanken zijn er b.v. niet — in de grond verborgen".

Niet alleen voor landbouwers, doch ook voor industrieelen zou coöperatie ongetwijfeld veel voordeel kunnen aanbrengen, Ik denk hier aan gemeenschappelijken aankoop van grondstoffen, wit goed en verfstoffen voor de batikkindustrie en de instelling van een verkoopkantoor voor batikwerk, welk kantoor zich belast met het zoeken naar voordeelige afzetgebieden in het buitenland.

Alsnu van de verbruikscoöperatie overgaande tot de gemeenschappelijke productie, zoo zien wij aan de landbouwcoöperatie in Nederland, wat daarmede bereikt kan worden. Java met zijn groote schare van kleingrondbezitters en een overvloed van arbeidskrachten leent zich bij uitstek tot de vorming van productieve associaties.

Coöperatieve voortbrenging heeft het voordeel, dat grootere complexen grond doelmatiger kunnen worden bewerkt, dat met de werkkrachten meer nuttig effect kan worden bereikt, dat eene betere bereiding van de producten kan worden verkregen en producten kunnen worden geteeld, welke tegenover meerdere kosten ook ruimere, voordeelen beloven.

Zoo zouden in cssave-centra, welke vrijwel in ieder gewest aanwezig zijn, de bevolking er toe kunnen worden gebracht om voor gezamenlijke rekekening een tapiocameelfabriek te exploiteeren, ten einde zoodoende van de betere prijzen der wereldmarkt te kunnen profiteeren.

Ons grondbezit en onze arbeidskrachten openen de mogelijkheid om volledige thee-en rubberondernemingen, ja zelfs complete suikerfabrieken te exploiteeren.

Thans rest nog een enkel woordje over credietcoöperatie. Crediet is voor ons even zeer noodig als rijst; het is een onmisbaar hulpmiddel voor de coöperatieve productie en distributie. De credietcoöperatie heeft als grondslag, dat de credietwaardigheid van het individu niet gelegen is in de waarde van zijne bezittingen, doch in zijne persoonlijke hoedanigheden, als werkcapaciteit, eerlijkheid enz.

De vorming van het benoodigde kapitaal behoort door de credietbehoevenden zelven te geschieden, doch waar met onze arme bevolking zulks wel niet mogelijk zal zijn, zal moeten worden omgezien naar geldelijken steun van welgestelde personen, die in de zaak vertrouwen hebben en zich aangetrokken gevoelen om het welstandsniveau van ons arm volk op te voeren.

Het ligt niet in het kader van dit praeadvies om een uitvoerige schets te geven van de credietcoöperatie; buitendien komt het mij voor dat het niet in de eerste

is, waar wij onze aandacht op moeten concen-
n, althans niet op afzonderlijke credietvereeni-
n. Het volkscredietwezen, zij het ook nog lang
olmaakt, voorziet reeds voor een goed deel in
ediet behoefte van de landelijke bevolking. Wel
meen ik te mogen aanbevelen om bij de op te
n consumptie- en productie- vereenigingen, waar
g, een credietbedrijf te verbinden.
instituut van eere organisators is volstrekt niet
. Het is reeds en Britsch-Indië eerder teegepast
et succes,
het bovengenoemd artikel van de hand van prof.
e zij aangehaald:
et stelsel van vrijwillige hulp van buitenstaanders
deze provincie tot groote ontwikkeling gebracht.
het hoofd staan „divisienal honorary organisers",
en ervaren coöperators, wier plicht het is min-
een-maal per jaar de ressorten van de onder hen
ende eere-organisatoren af te reizen, met hen de
ige vereenigingen te bezoeken, zaken te bespreken,
en leiding te geven bij de bevordering van con-
ies, van cursussen en andere aangelegenheden
plaatselijk belang. Aan deze conferenties wordt in
provincies groot gewicht gehecht als middel tot
eding en tot bevordering van belangstelling en
een gezonde concurrentie tusschen de verschillende
nigingen. Hier en daar, als in de „Central Pro-
s." worden zij opgeluisterd door sportfeesten,
werk, filmvertooningen en tooneeluitvoeringen.
ze belangstellenden, deze vrijwillige organisators,
en allerminst alleen in de leidende klassen gevon-
Begrijpelijk is in een Oostersche maatschappij,
orstelijke aanmoediging groote uitwerking heeft.
Yuveraja van Mysore, die op een coöperatieve
erentie verschijnt, zich te midden der afgevaardigden
fotografeeren en aan ieder van dezen een door
geteekenden afdruk zendt, werkt zonder twijfel
oende krachtig mede tot de bevordering van de
eratieve beweging, maar de beweging is toch van
elijke propaganda geenszins afhankelijk. In de
en zijn het veelal bestaande sociale organisaties,
zich voor de cooperatie zaak intereseen, de „Ser-
s of Indie League". De „Madras Social Service
gue", de „Young Men's Christian Association" rich-
vereenigingen op en houden er toezicht over.
r op het platteland komen in de eerste plaats de
ps-enthousiasten, de plaatselijk sociale voorgangers
aanmerking, die in hun plaatselijke vereeniging en
in de „unions", de aaneensluitingen dier dorpscoöpe-
raties, op den voorgrond zijn gekomen en hun volkje
kennen."

Wil het instituut van eere-organisators aan de gestelde eischen voldoen, dan dient het in de eerste plaats het onbegrensd vertrouwen van de aspirantcooperatoren te veroveren.

In zijn Locomatief artikel over de economische organisatie zegt de heer Oetoijo:

„Daartoe is in de eerste plaats noodig, dat de leiders der organisatie elken schijn van baatzucht vermijden. Slechts het belang van anderen mag richtsnoer van hun handelingen zijn.

Om dit vertrouwen te winnen zou voorzeker een economisch leger als door den heer Oetoijo uitgedacht, ongetwijfeld van groot nut kunnen zijn. Alzoo propaganda is noodig; de belangstelling dient te worden gewekt; leiding moet worden gegeven en de heele bedrijfsvoering moet in den beginne door de eere-organisators zelven worden ter hand genomen. De groote massa moet in beweging worden gebracht, echter zonder overijling en zonder opwinding. Cooperatie is noodig, het terrein er voor is voldoende vruchtbaar en om krachten behoeven wij niet verlegen te staan, zoodat de verwachting van een rijken oogst geen illusie mag worden genoemd,

Ik heb gezegd.

DEBATAN.

Toean Tjokrodirdjo, mengoeraikan pendapetannja tentang praeadviezen demikian:

Mijnheer de Voorzitter,

Ik heb de Heer Koesoemo Oetojo gevolgd in zijn praeadvies. ZE. is zeer voor het individueel grondbezit, en pleit voor individualiseering van het communaal-bezit in de dessa.

De Heer Oetarjo pleit voor de coöperatie-ideeën, die in de dessa dienen te worden ingevoerd.

Wat helpt ons, of wij aldus pleiten voor bezitsvorm en coöperatie, als wij niet beseffen, in hoever de dessagemeenschap als hoofdfactor in dergelijke beschouwingen als gemeenschap dient te worden in het geding genomen.

Hoe kunnen wij thans de beteekenis en waarde der desagemeenschap in het tegenwoordige Maatschappelijke en sociaal verkeer bepalen?

De Javaansche Gemeenschap bepaalt zich na den bloei van Modjopait naar binnen; naar buiten is zij niet meer zoo voelbaar. Scheepvaart en handel gaan allengs achteruit. De sengkolo van Modjopait's val „Sirno ilang kertaning Boemi" wijst op een verval en gemis aan eenheid der staatsgemeenschap. De staatsvorm en staatsorganisatie en staatsbestuur kwamen te vervallen. De gemeenschap leefde voort, in haar groei wordt zij niet meer geleid door een staatseenheids-idee.

Geen wonder, dat ook deze Gemeenschap in verval raakte, tot op haar ook een sengkolo werd toepasselijk verklaard; n.l. „Sirno toto hestining wong". d.w.z. dat de individueele gevoelens der Gemeenschap gatuigen van gemis van een Eenheidswil; Men is vreemd van elk scheppingsgedachte.

De Gemeenschap zonder staatseenheid is geworden een gemeenschap zonder scheppend vermogen.

Deze verandering in de wilsuiting der Gemeenschap is duidelijk getijpeerd door de beide senkolo's.

De Javaan door voortdurend gemis aan staatseenheidsgedachte is vervallen tot een slaaf der Gemeenschap.

De Vrije Javaan is geworden een slaaf.

Wil men met de beste ideeën tot hem komen, dan bedenke men in de allereerste plaats dat de gemeenschap dient te worden nagegaan, in welk stadium zij verkeert. Heeft zij kansen tot ontvangkelijkheden; en in staat om ideeën in zich op te nemen, die verwerkelijkt kunnen worden door haar scheppingen.

Zoo ook ten aanzien der dessahervormingen. Men diene terdege onder de oogen te zien, hoe het thans gesteld is met de dessagemeenschap; wil men niet in teleurstellingen vervallen.

Geen maatregel zal doel treffen, indien de dessagemeenschap qua dessagemeenschap steeds ongemerkt en afzijdig haar eigen leven uitleeft.

Dean Dr. Satiman Wirjosandjojo berkata seperti dibawah:

Naar aanleiding van het praeadvies over de economische mogelijkheden voor het Javaansche volk door onzen oud-regent Koesoemo-Oetojo heb ik het volgende op te merken.

Onder punt 8 der praeadvies zijn vele zaken door een vergrootglas bekeken, die in werkelijkheid slechts onbeduidende dingen zijn, waardoor al naar de vergrooting een dubbeltje de grootte heeft van een gulden of rijksdaalder. Daardoor komen we in de verleiding om te meenen, dat we al heel wat roepijahs en ringgits in den zak hebben, en dus niet meer hoeven te werken, terwijl bij betasting slechts luttele dubbeltjes te voelen zijn. Zoo staat een raadgeving om den Inlandschen handel en nijverheid tot grooteren bloei te brengen; tot „grooten" bloei is me voldoende, ja ik stel me tevreden met bloei alleen zonder het bijvoegelijk naamwoord. Want kan men eigenlijk spreken van den Javaanschen handel en nijverheid? Alle handel is in handen van Europeanen, Chineezen of andere naties, wat wij voor handel hebben is een vijfde en zesdehands handel, zichtbaar in het verkoopen van lucifers, „strootjes", „bier" of te wel water met wat zoetigheid, in de warongs. Heeft handel betrekking op den verkoop van landbouwgewassen zooals rijst, ketella, djagong of vruchten, dan wel van nijverheidsproducten zooals potten, manden, matten, dan is het ontvangen bedrag slechts voldoende om petroleum, zout, suiker, te koopen; is er winst gemaakt, dan is de lange arm van den collecteur of credietbank er gauw bij om den winst op te eischen. Gewoonlijk heeft de dessa man zelfs geen tijd om zijn padi van de hand te doen, want de glunderende tjina mindring heeft er voor gevraagd, dat hij in ruil voor verschoten tjita's en vergulde kalong beslag kan leggen op den nog binnen te halen oogst!

De batikhandel is onze eenige negatie van beteekenis, maar wij moeten er dadelijk bij voegen „momenteel", want Chinees en Arabier en Blanda hebben zich daar langzaam aan van meesten gemaakt.

Nog, mooier is de raad van onzen oud-regent om het levendige verkeer tusschen Java en de eilanden daarbuiten „levendiger" te maken. Net of wij nu een stoomboot hebben om Indië's rijkdommen, opgedolven door Javaansch kapitaal en ondernemingsgeest uit 's aardrijks schoot, naar Java te vervoeren om daarna opnieuw uit te stoomen, beladen met wat onze nijvere hand heeft gewrocht. Er is wel een levendig verkeer, dat wij liever maar niet levendiger zullen maken, n.l. het verkeer in den vorm van het contractenten transport. M. i. brengen we het volk geen stap verder of

dwaalspoor door het dingen te laten bewat het niet heeft. De warheid is: de Javanen geen handel, hebben een primitieve nijderheid de bedreigde batikkerij,) hebben geen overhandels verkeer.

***

oorzaak van het verval der Javanen als ondernemers, handelaars, zeevaarders, kolonisten te zoeken in een „lange onderwerping", zal ieder een toegeven, die niet vreemd is in onze geschiedenis. En daarom leg ik in mijn praeadvies bij herhaling nadruk op de herovering van onze absolute onafhankelijkheid, waarbij termen als „een waardig bestaan", „zelf beschikkingsrecht", autonomie" in klinken als klanken van een bedeesd meisje. fout te zoeken bij anderen is ook niet goed en misleiding. Wij hebben wel degelijk gebreken, moeten. Zoo b.v. de „hokvastheid" die door oud-regent verklaard wordt als voornamelijk het van het communaal bezit.

heb een ervaring opgedaan, waardoor ik tot de conclusie ben gekomen, dat de Javaan zoo hokvast is en uitsluitend omdat hij niet genoeg onderdrukt niet zóó'n armoe lijdt, of van buren en bloedverwanten kan hij wel een behoorlijk maal krijgen, een extra pakean, als hij den gastheer maar flink „hormatten". Die ervaring betrof een poging om, op Java in de jaren 1919 en 1920 de nood het was, Javanen maar de Buitenbezittingen te laten emigreren, waar zij een aangekocht stuk land van honderden bouws, naar goeddunken konden verdelen, bewerken en verder als eigendom beschouwen zonder eenige verplichting of contract. Alle overkosten en aanschaffing van noodzakelijk huisen landbouw gereedschappen, benevens hun onderhoud, zoolang de grond, die door een Europ. landbouwleeraar als bij uitstek geschikt verklaard voor koffiecultuur, nog niet produceerde, werden op me genomen.- De eerste „bezending" bestond uit een tiental mannen, met vrouwen en een paar kinderen, terwijl het in de bedoeling lag om iedere een vijftal menschen bij te laten komen. Doch het kwam niet tot zoover: na een kleine maand vroegen deze „kolonisten" sangoe om naar huis te gaan, de heimwee en ik geloof ook slechte dagen van vertrek in het spel waren. En toch lag het stuk één paal van een groote doesoen, één paal van autoweg, die de dessa verbindt met de 3 paal ver gelegen districtshoofdplaats en 13 paal verre controleurs standplaats. Dat men aan zulke menschen niets heeft en dat ze daarom met bekwamen spoed hun reisgeld ontvingen, spreekt van zelf.

Ik heb gezegd.

Toean Dr. Soetomo berkata, bahwa rajat itoe mlarat sampai tida ada obatnja. Oleh sebab groote cultures itoe monopolie belanda toelen, boekan dari Ambon, dan kapitaal djalannja bisa leloeasa, maka ada soesah akan merdeka orang Djawa. Dari itoe kita haroes tjari sendiri daja oepaja dan toendjoekan obatnja.

Bagaimana bisanja orang hidoep tentrem (Jav) kalau peroet masih diperes. Dari itoe beliau ada heran bahasa B. O. sekarang mengadakan Congres jang hanja membitjarakan hal-hal jang „S i m p e l" sadja.

Perkoempoelan economie kita misti lekas mendirikan, tapi boekan seperti O. L. Mij, jang sebetoelnja perkoempoelan hanja boeat kaperloean sendiri.

Pendek sekarang kita misti minta kenjatahan dalam apa sadja dan minta boektinja (daden).

Toean Marco menjamboeng demikian:

Pada djaman Meus Radja Egijpte pada 2000 v. C. itoe soedah ada sociale staat dan communale bezitsvorm.

Pada djaman Boedha disini soedah tida ada individueelbezit.

Dalam Pararaton tatkala djamannja Kén Angrok tida ada individueel bezit itoe.

Kata Professor socialist Kwak djoega sebetoelnja tidå ada, sebab tida pernah seorang oermensch berhak individueel grondbezit.

Adapoen oentoek orang Timoer itoe berdasar filosofisch dan dalam djoega pengartiannja tentang berilmoe democratisch. Oentoek memadjoekan Indonesia kita bersama haroes bekerdja dengan memboektikan perdjalanan kita jang soenggoe-soenggoeh. Pendek kita mesti menoendjoekken „d a d e n."

Toean Sandjojo: berkata bahwa roesak-roesaknja tanah-tanah itoe tida sadja dari adanja communale gronden tapi dari adanja kapitaal oentoek membesarkan perdagangan dan mengoempoelkan wang. Tida bisa kedjadian boeat anak Indonesia, sebab koerang kekoeatan (onmacht).

Toean Margono (B. O. Madioen) koerang paham merasakan hal apa jang soedah dibitjarakan, dari sebab itoe boeat beliau baik sadja tida ada praeadvies sama sekali, lebih baik kita membitjarakan hal roemah tangga rajat sadja (volkshuisvesting).

Toean Prawiroatmodjo:

Tanah Hindia soedah miskin dan kapitaal kita telah moendoer; molai dari adanja O. I. C. dan koloniaal stelsel, atoeran mana hanja aken oentoengken tanah kita dengan berdjalan memrentah sadja.

Orang Djawa lebih baik di prentahkan bangsanja sendiri dari pada lain bangsa, tetapi tida seperti adanja sekarang Inlandsche Hoofden itoe boekan djadi kepala kita lagi tapi djadi bestuurs element sadja.

Toean Oemar: sanget setoedjoe bilamana orang Djawa poenja tanah sendiri dan misti mentjari kapitaal djoega perloe boeat menolak kapitaal asing dalem dessa biarpoen kekal kemoediannja.

Toean Singgih (afd. B. O. Brebes)

mengatakan bahwa adanja communale bezitsrecht itoe didessa lebih dari pada temtrem. Dari itoe baiknja diadakan sadja dengan bagian jang tetap. Pemerentah haroes mendjoendjoeng economie dessa seperti jang di maksoedkan dalem pidatonja Regent Japara itoe sebab pemerentah tida akan terhalang dalem perdjalanannja.

Toean Mardi Soewignjo:

Menjamboeng lain-lain sprekers bahasa teranglah soedah hidoepnja orang dessa itoe „sékéng" (Jav) dan hanja bisa djoeal dia poenja tanah sadja. Bagaimana kita misti menahan itoe, itoelah haroes kita selidiki dahoeloe.

Orang dessa banjak sekali mendjoeal boeah tanemannja sablomnja toea, dengan memindjam pada lain orang (z.g. Ngidjo Jav) mendjadi soedah misti mendjoealnja nanti di kemoedian hari dengen harga moerah sekali.

Dari itoe mareka moefakat sekali seperti atoeran di Tegal terseboet dalam pidatonja Oetarjo.

Orang desa haroes dioesahakan Bankdes jang hanja membri rente jang rendah. Baikn kasdessa diboeat beli perbekalan dessa oento memadjoekan pendoedoeknja.

Toean Soetopo Wonobojo (Lid H. B.)

Membales perkataän toean Dr. Soetomo bahw hal hal jang dibitjarakan tida s i m p e l, aken t tapi besar maksoednja, goena menarik Kedj waän djadi satoe. Alat mempersatoehan kit jaitoe dalam tanah air kita itoe dalam pers toean rajat moesti berhak sama.

Dalam hal economie kalau intellect tida soe menjatakan sendiri di dessa lama kelamaän ak tersesat dari rajat; oleh karena itoe djangan vergadering sadja tapi menjaksikan sendiri k adaännja.

Toean Siswokarjoso:

membilangkan bahwa hal coöperatie itoe seb toelnja soedah dibitjarakan pandjang lebar waktoe taoen 1919 di Djokdja.

Sekarang masih djoega dalam pembitjaraän dja. Boektinja Batikhandel tida bisa roekoe kemoedian djadi bisa binasa perdagangannja.

Toean Dr. Soetomo menjamboeng poela bahwa pe kataän „s i m p e l" jang dimaksoedkannja itc „eenvoudig". Baiklah mentingkan kaperloean oe moem boeat rajat.

Aken mentjari economie tida bisa dipisah sam politiek. Lihatlah hikajat Modjopait jang bes djadjahannja oleh karena mengedjarnja econc mie dengan mendjalankan politiek.

Tanah djepang djoega berhoeboeng denga negri China dengan menghapoeskan masing-ma sing permintaännja jang haroes ditetepi ole China, tapi Japan maoe djoega sebab dap bersahabat.

Oentoek menjritaken hikajat Blanda bilia berkata tida perloe sadja.

Praeadvieseur R.M.A.A. Koesoemo Oetojo:

membales debaters dengan setoedjoe sama pen dapetan toean-toean Oemar. dan Soetopo.

Boeat Toean Marco diterangkan boekan Egypt jang di maksoedkannja tapi ditanah Djawa. [h] individueel bezit itoe termasoek dalam „hooger trap van ontwikkeling". Di Rusland pada djam Tsaar ada communaal tatapi sekarang kem

...ueel bezit lagi. Tida ada keradjaän jang ...nak communaal bezit, tetapi memadjoekan ...ueel bezit maski dengen roeginja rajat. ...n dessa berhak tanah sendiri maka disitoe ...amailah.

...ng pertanjaän toean Singgih jang bersang... ...n dalem B. B. Tatkala beliau masih men... ...i Boepati, itoe sebetoelnja beliau soedah ...h minta adanja merobah communaal djadi ...dueel bezit. Oleh sebab itoe terserah pada ...oeannja orang dessa sendiri.

...oedian beliau menerangkan kepada T. San... ...o bahwa kata „k e r t o" itoe berarti, keradjaän ...an „w e l v a a r t"

...seur **R. M. Oetarjo** menerangkan hal oen...gnja dalem coöperatie koffie dan lain... dan beliau menrima atas penjokongnja ...g dari Dr. Satiman (f 500,—) dan dari ...nesische Studieclub (f 1000.—) oentoek ...tjapai coöperatie jang dimaksoedkannja.

...lam organisatie beliau aken termasoek dalam ...eorganisators.

...da-kira djam 1 malem rapat tertoetoep oleh ...rzitter H. B. adanja.

Congresdag.

...inggoe pagi 4 April 1926.

...ri Minggoe tanggal 4 April 1926, djam 9 ...ongres di boeka oleh toean Mr. Soe... ...i dan pembitjaraän diserahkan pada ...ean Voorzitter R. Slamet oen... ...toek mengoeraikan hal Pame... rintahan atoeran baroe.

...erpidato kira-kira demikian:

...ebab dalam pemerintahan negeri itoe moeat ...l jang maoe saja bitjarakan, tetapi waktoenja ...a dapet sedikit, maka terpaksa saja meliwati ...ketjil-ketjil, tjoekoeplah saja ambil seperloe...

...han atoeran memerintah itoe bolih dibagi: ...babadnja, jaitoe moelai-moelainja bagaimana; ...kedjadiannja atoeran baroe itoe di Djawa ...elon (Pasoendan)

...atoeran baroe jang sedikit waktoe lagi bakal ...didjalankan (Ingatlah raad-raad provincie dan ...egentschap jang maoe dilakoekan di Djawa ...engah dan Weatn).

keempat: perobahan jang maoe didjalankan diVolksraad dan di Gemeenteraad? Oleh sebab B. O. tidak bisa dapat praeadviseur jang sanggoep membitjarakan hal jang soenggoeh penting itoe, maka saja, jang sekali boekan ahli pemerintahan terpaksa tjoba-tjoba meremboeg hal itoe; dengan pengarapan, sesoedahnja adoe pikiran dengan toean-toean dan soedara soedara, nanti dapet pemandangan terang tentang kemaoean bangsa kita Djawa atas perkara jang mendjadi boeah toetoer orang di soerat-soerat kabar.

Soedara-soedara soedah tahoe, bahwa azas azasnja Volksraad baroe dan raad-raad provincie serta regentschap2, soedah ditetapkan. Jaitoe di: Indische Staatsinrichting di P r o v i n c i e dan R e g e n t s c h a p- o r d o n a n t i e dan di i n s t e l l i n g o r d o n n a n- t i e Djawa Barat.

Banjaklah goenanja ordonnantie itoe diremboeg, maskipoen tjoema saperloenja sadja. Tetapi sebeloemnja saja katakan doeloe, bahwa ordonnantie-ordonnantie dan rantjangan Gemeente ordonnantie (ini beloem ditetapkan) tidak banjak bedanja dengan wet provincie dan wet-Gemeente di negeri Belanda, sedang kiesstelsel (atoeran pilihan) banjah sekali bedanja Hal ini nanti saja terangkan,

Tentang Volksraad baroe temtoe sadja tida bolih dibandingkan dengan wakil-rajat (staten Generaal) di negeri Belanda, bedanja banjak sekali, sebab Volksraad tjoema ada hak k a s i h t i m b a n g a n, tidak poenja hak b i k i n w e t. (angger-angger).

Lain perkara Raad provincie dan Raad Gemeente serta raad regentschap, jang misih bolih dibandingkan dengan raad-raad Belanda.

Marilah kita moelai membitjarakan Volksraad baroe. Lid-lidnja bakal ditambah djadi 60; lidnja Belanda sedikitnja 30 dan lidnja boemipoetera 25.

Ketemtoean banjaknja lid begitoe tadi dari permintaännja toean FEBER, jang misih sajang merasakan Volksraad kepada lid-lid boemipoetera jang lebih banjak.

Ketemtoean ini tidak tjotjok dengan pengarapan pemerintah Hindia dan pengharapan jang moelja Mentri Djadjahan, jang mengharep lebihnja tjatjahnja lid-lid Boemipoetra, Volksraad baroe itoe poenja hak apa?

Kita lihat ada keloeasan dan tambah kebaikan, tetapi tjoema sedikit. Dari Volksraad bakal diadakan College van de Gedelegeerden.

Haknja raad itoe: ada sedikit banjak:

je meremboeg segala hal jang bersangkoetan keperloean kita dan djoega bisa bikin atoeran boeat kita, akan tetapi Regeering bisa menolak, pemerintah djoega bisa mengadakan atoeran sendiri dengan tanggoengannja sendiri (bandinglah art 30 I. S.).

2e poenja hak akan minta katrangan-katrangan (inlichtingen) dari segala roepa hal, akan tetapi ini pemerintahan bisa djoega ditolak.

3e jaitoe hal jang penting sendiri: menetapkan begrooting, sebab art. 103 bilang bahwa G. G. bisa menetapkan begrooting itoe djikalau dimoefakati (overeenstemming) oleh Volksraad, akan tetapi Staten-Generaal haroes memberi „goedkeuring". Begitoe djoega perkara oetang-oetang (geldleeningen), jang haroes dimoefakati oleh G. G. dengan Volksraad.

Apakah bedanja Volksraad lama dan baroe? Terang sekali bahwa bedanja jaitoe, oleh sebab G. G. tjoema minta pertimbangan (advies) sadja pada Volksraad lama, akan tetapi Volksraad baroe haroes moefakati pada hal begrooting, oetang d. l. l., sebeloemnja ini bisa didjalankan (djadi misti ada overeenstemming diantaranja G. G. Volksraad).

anjaknja lid-lid djoega berobah, Volksraad lama poenja lid-lid 39, jang separonja paling banjak benoemd. akan tetapi Volksraad baroe mempoenjai lid, jaitoe 30 lid boemipoetera, 25 lid blanda, 5 bangsa asing).

Boeat memilih lid bangsa boemipoetra kiezerskorps di bagi dalam kieskringen, akan tetapi pilihan lid bangsa blanda atau boemipoetra

Soedah tentoe menilik adanja atoeran-atoeran boeat Volksraad baroe ini, beloem sama sekali bisa dibandingkan dengan atoeran-atoeran Staten-Generaal di negeri blanda jang soedah mempoenjai koeasa lebih banjak. Volksraad Hindia ini meskipoen artinja badan Rajat beloem berarti begitoe, sebab Rajat beloem mempoenjai hak boeat memilih lid-lidnja itoe dengan sempoerna. Bab pilihan ini nanti kita trangkan.

Sekarang kita lihat Raad-raad di bawahnja, jaitoe pertama-tama Provinciale Raad. Kalau kita banding Provincieordonnantie dengan provincieale wet terang sekali amper tiada berbeda-malah ordonnantie tahadi lebih lemes (soepel), maka kedjadiannja Raad bisa baik akan tetapi bisa djoega koerang sampoerna.

Apakah jang mendjadikan sebab?

Art. 5 P. O. bilang, bahwa banjaknja lid didalem Provincie haroes ditetapkan dalam Ordonnantie. Djoega begitoe hal pemilihan. Djadi baik atau tidanja Raad itoe tergantoeng pada Instelling dan kiesordonnantie, jang boeat Djawa timoer dan Tengah beloem diadakan. Oentoek Djawa barat instellingsordonnantie soedah ditetapkan, dan kita liat bahwa lid-lidnja boemipoetra ada 20, belanda ada 20, asing 5; brapa banjaknja jang dipilih dan di benoemd djoega ditrangkan di Instelling-ordonnantie tadi. Jang haroes dipilih jaitoe 13 lid Boemipoetra, 11 lid belanda dan 3 lid bangsa asing, dibenoem 7—9—dan 2. Maka kedjadianja itoe ada loetjoe. Waktoenja pemrentah mengadaken P. O., pemrintah soedah djandji bahwa akan mengadakan soesoenan (samenstelling) 18 lid blanda, 22 lid boemipoetra dan 5 lid asing, akan tetapi ontwerp instelling ordonnantie,

Mengadjoekan dengan soesoenan 22—18—5
Volksraad tida soeka dan voorstel 18—22—5
Pemrentah menetapkan tengah-tengahnja (gulden middenweg) jaitoe 20—20—5

Sekarang kami akan menerangkan hal Raad-raad kaboepaten.

Apakah kerdjaannja raad-raad kaboepaten itoe. Ini djoega ditetapkan dalam instellingordonnantie sendiri-sendiri oempama mengoeroes „drinkwater voorzieningen. „ziekenhuizen" „waterleidingbedrijven", „steenbreekerijen d. l. l. jang tida perloe saja trangkan lagi. Pendek perkara Regentschap-regentschap, seperti Gemeenteraad atau Provinciale Raad mempoenjai hak „Autonomie" tetapi djoega „zelfbestuur". Djadi selainnja mengoeroes roemah tangganja sendiri, jaitoe hal jang beloem di oeroes oleh badan jang lebih tinggi, dia djoega dibri hal zelfbestuur; membantoe mengoeroes segala hal jang soedah diatoer oleh Regeering atau Provinciale Raad.

Mengengeti jang saja terangkan diatas ini terang sekali bahwa baik atau tidanja Raad itoe tergantoeng pada „instelling ordonnantie". Maka perloe sekali djikalau kita semoea mengremboeg hal ini, dan kita mengambil sikapnja, sebab djikalau kita diam sadja soedah tentoe dikira bahwa kita soedah moefakat sekali apa jang soedah ditetapkan di Djawa Barat. Kita sekarang perloe mengremboeng dan beladjar keadaanja disana, soepaja kita bisa menoendjoekan kebratanja.

Dari sebab hal bestuurshervorming ini soeatoe bab

Pemerentah itoe boleh ditawar, kalau dengan kekoeatan misti ditoeroeti maksoednja, sebab geschiedenisnja soedah begitoe.

Boeat samenwerkers hanja ada doea djalan jaitoe

1. soeka toeroet teroes

2. stop sementara (gedeeltelijke non) dan menoenggoe kalau dateng tempo jang baik.

Kami soedah jakin bahwa orang blanda disini tida dengan kita sebetoelnja tida bisa apa-apa. Zonder kaoem sekerdja seperti Post Assistent, Politie Agent d. l. l. bangsa priboemi tida aken berdjalan. Dari itoe haroeslah kita minta „gelijke capaciteiten gelijke rechten" Oentoek non-coöperation itoe maksoednja kita tida maoe toeroet berhoeboeng sama sekali.

Toean Wardikoen:

Hal bestuurshervorming itoe tida perloe dibitjarakan lagi.

Sedang dengan perkataan „n o n" soedah takoet sadja.

Padahal di Indonesia tida bisa kedjadian aken bersama-sama bekerdja seperti sekarang (een onmogelijke vruchtdragende samenwerking). Kita misti mengadakan krachtige vakoraganisatie sadja oentoek mentjapai persatoean dahoeloe.

Toean Soekarpo:

Theorinja kami membitjarakan Bestuurshervorming itoe tinggal dalam bitjara sadja; orang socialist kata semoea itoe boleh dinamaken „Semoehoen Raad" atau „B. B. ambtenaren-Raad". Dalam djamannja O. I. C. kita bisanja hanja trima dawoeh sadja, karena B. B. ambt. djaman itoe berkoeasa banjak.

Boeat practijknja kami jakin seperti sekarang di Bandoeng adanja Regentschaps-Raden tida dapet djadian voorstel dari loear.

Toean Oewen:

Hal politiek, kaoem sana soedah „r ij p." Sabda Padoeka Toean Besar G. G. Fock: „Geleidelijke opvoering van Indië tot zelfbestuur", haroes di boektikan kepada kita. Djoegalah demikian apa jang tertoelis dalam „Hindia-Zelfbestuur" oleh T. Spijkman.

Pertama tama kita haroes dapet „beschermende rechten" soepaja tida tersesak oleh Buitenlandsch kapitaal.

Tentang atoerannja Raden itoe soepaja dalem Proviencial Raad jang terbanjak lid orang priboemi djoega. Oleh sebab itoe instellingsordonnantie misti dirobah demikian.

T. Prawiro Atmodjo:

Hal Bestuurstelsel itoe soedah beratoes tahoen tida ada kemadjoeannja jang berhatsil, karena sering kali minta hak-hak tida di kasih. Tjontonja didessa hal „bond" dessa tida ada woedjoednja Raad dessa djaman koeno tatlaka masih ada „ketoewo" doessoen" (Poeoen, Java) pada waktoe itoe raadnja aman dan tentrem adanja.

Stelsel sekarang akan tida memberi pelonggaran kalau „soeara rajat" tida didengar.

Toean Soemowidjojo:

Minta djangan membitjaraken hal loear dari onderwerp Baik kita lekas mengambil „resume" dari pembitjara'an sadja, biarpoen kita semoea bisa dapet tahoe.

Tentang Provincie baiknja ditambah banjaknja Inheemsche leden.

Pertama poela kita mengindahkan economisch belang dahoeloe.

Toean Soendoro berkata:

Haroeslah pemimpin-pemimpin mementingkan sadja kaperloean rajat dengan bermahsoed keslametan dari pada lain hal jang tida berhatsil dibitjaraken.

Kita merasa haoes bilamana tida dapat menolong rajat dengen sempoerna. Djanganlah banjak dibitjarakan lagi, baiklah kita kerdjaken sadja oentoek menoentoet kaperloean rajat.

Kita haroes toeloeng sendiri.

Djanganlah toean tida soeka bertjampoer rajat sebab zonder kita toean tida bisa moelia oleh karena itoe tida perloe banjak berkata sebab kena delict.

Kita minta goegat terhadap kaoem intellect jang seharoesnja memimpin rajat.

Toean Dr. Satiman:

menerangkan ketjiwa perasaan tentang adanja praeadvies oentoek B. O., sebab selamanja beliau meliat adanja B. O. hanja begitoe sadja seloeroes dengan adatnja orang Djawa, B. O. jang soedah toewa itoe baiklah dihapoesken sadja.

Dr. Soetomo: berpendapetan lebih baik sekarang mengambil resumé sadja, adapoen alat alatnja pembitjaraan dalam Congres bisa diboeat t

bangan dalam besloten vergadering.

Tjarilah persatoean dahoeloe oleh karena kami tida dapat bekerdja bersama kelak.

ari sebab pembitjaraan hal Bestuurshervorming lah lebih dari pada tjoekoep maka debat ditoetoep Wd. Voorzitter Mr. Soejoedi dan penoe- Openbaar Congres disrahken kepada. Voorzitter toean R. Slamet jang berkata demikian:

Toean-toean dan soedara-soedara!

ebeloemnja saja menoetoep Congres ini, lantas-be- boeg dengan oetoesan afdeeling-afdeeling kami lam besloten vergadering, maka wadjiblah kami apken berbanjak terima kasih kepada:

Pembesar-pembesar sebab telah menoendjoekkan belangstellingnja;

Oetoesan-oetoesan koempoelan-koempoelan roe-pa-roepa, sebab telah menoendjoekkan persoe-daraannja;

Toean-toean praeadviseurs, sebab djasanja jang penting kepada ichtiar pembela bangsanja jang baroe didalam kekoerangan; dan sebab kesaba-ran jang ditoendjoekkannja didalam debat;

Comité van Ontvangst, sebab dari soesah pajah-nja mengatoer Congres ini,

Bestuur sociteit Habiprojo, sebab dari kederma-waannja;

Oetoesan-oetoesan dari afdeeling-afdeeling B. O. sendiri, sebab telah menoendjoekkan kewadji-bannja mendjadi anggauta satoe badan

dan kepada semoea sadja jang membantoe me-ramaikan dan mejelamatkan Congres ini.

arilah kita berdo'a moedah-moedahan apa jang djadi boeah pembitjaraan didalem congres ini dja-tjoema tinggal soeara sadja; tetapi senantiasa men-soeloeh jang menerangi djalan kita berichtiar edjar maksoed itoe. Amin! ja, rabboel'alamin!! in dari pada itoe, toean-toean dan soedara-soedara sore kami harap soeka perloekan sama soeka g melihat perdjamoean kami jang sederhana, sam-melihat pertoendjoekan wajang jang lakonnja ber-dalem dan loeas, dan jang kami anggep sijnthese-semoea Contrasten didalam Congres ini.

arilah kita seroekan: Hidoeplah persatoean oedjoe kaoetaman.

BESLOTEN VERGADERING.

oorzitter Hoofdbestuur melandjoetkan permoesjawaratan dalam besloten, dan ramailah ber-bantah masing-masing.

Kemoedian voorstel Noncoöperation (afd. Djokdja) oleh rapat tida ditrimanja dengan di stem ter-dapat

11 soeara moefakat
29 id tida moefakat
10 id blanco

Dalam pertanja'an koeliling maka voorstel mengada-kan motie tentang „Opbouw zonder politiek" dengan

21 soeara moefakat
17 id tida moefakat dan
12 id blanco.

Achirnja motie terseboet ditrimanja oleh verga-dering.

MOTIE

Bondsvergadering jang ke XVII pada tanggal 4 April 1926 mengingatkan hal hal jang ada diloear dan teroetama didalam organisatienja, memoetoeskan, bahwa dari hari jang terseboet diatas itoe B. O. meninggalkan apa apa jang bersang-koetan dengan djalannja pemerintahan, dan akan bersifat sebagei sociaal veree-niging, dengan mengasih kelonggaran kepada anggota anggotanja akan toe-roet atau tidanja tentang politiek, tetapi djangan dianggap mendjadi soea-ranja B. O.

Kira-kira djam 5 sore congres jang ke XVII di toe-toep dengan selamat adanja.

Maka pada malemnja congressisten melandjoetkan pertemoean [vertrouwelijk] sambil meliat wajang koe-lit, jang diambil lakonnja „Angling Darmo".

Sepandjang pendapetan maka lakon itoe termasoek djoega dalam sanoebari masing-masing golongan.

Besloten Buitegewone Bondsvergadering van Boedi-Oetomo pada tanggal 20-21 malem Senén di Societeit Handéprojo.
DJOKJAKARTA

Besloten congres di koendjoengi 6 Hoofdbestuursleden dan 18 Tjabang B. O. jaitoe Bandoeng, Banjoemas, Batavia, Djokdja, Klaten, Koedoes, Madioen, Magelang, Ngawi, Pekalongan, Patjitan, Poerwokerto, Semarang, Soerakarta, Sragen, Tegal, Wonosobo dan Wonogiri.

Dalam besloten vergadering jang diboeka oleh voorzitter H. B., pada djam 9 sore maka jang diremboeg voorstel Dagelijksch H. B. oentoek mentjaboetnja motie dalem congres jang ke XVII di Solo. Maka pembitjaräan ramai dengan berdebat pandjang lebar. Kamoedian congres menetapkan dengan soeara terbanjak: bahoewa B. O. akan landjoet memakei Politiek dan partij dicipline.

Stemmingnja terdapet seperti dibawah:
7 soeara moefakat pada motie Congres ke XVII
2 „ blanco, dan
26 „ minta tjaboetnja motie congres ke XVII.

Dalam rondvraag maka H. B. leden (3) jang dateng berhadlir, selainnja Dagelijksch Hoofdbestuur, meletakkan djabatannja sebagei lid Hoofdbestuur.

Oleh sebab perasaan dalam rapat itoe bisa dibilang djaoeh dari pada menjenangkan, dan Dag. Bestuur jakin djoega bahwa pertama tama pergerakan kita soedah seharoesnja *menoentoet persatoean*, teroetama di kalangan sendiri (homogene organisatie verband), maka Dagelijksch Bestuur *menjerahkan mandaatnja sebagei H. B. leden* pada congres djoega, soepaja tjabang-tjabang B. O. di seloeroeh Indonesia dapet memilih Hoofdbestuur baroe, jang nanti di congres j.a.d. di Bandoeng, bisa ditetapkan.

Achiroel-kalam maka kami harep dengan sangat soepaja segenap kaoem B. O. isten, dapetlah dengan moedah formatie H. B. baroe, jang bisa mentjapai devies kita:

„Santoso Waspodo Anggajoeh Oetomo".

Hoofdbestuur BOEDI—OETOMO
Semarang.